

l'Auditor) 83

Ateneu Barcelonès
29 de novembre de 2018

Dia de l'Auditor/a

Núm. 83
Novembre 2018

Els nous informes. L'experiència pràctica en un petit despatx d'auditoria

Fiscalitat de les criptomonedes

Informes d'auditoria de comptes d'entitats no lucratives: experiències d'aquest primer any d'aplicació

La nova normativa de protecció de dades personals i com afecta els auditors

Una nova reforma comptable? (I)

Col·legi de Censors Jurats
de Comptes de Catalunya = **EL CØL·L3G1**

Sor Eulàlia d'Anzizu, 41
08034 Barcelona
Tel. 93 280 31 00
Fax 93 252 15 01
col.legi@auditors-censors.com
www.auditorscensors.com

(l'índex)

- 3**   **Editorial**
Antoni Gómez
- 4**   **Entrevista**
Jordi Casassas Ymbert
- 6**   **RSE**
Equacions no numèriques que creen valor
- 12**   **Assurance**
La nova normativa de protecció de dades personals i com afecta els auditors
- 16**   **Empresa**
Compliance Penal: de l'ètica en els negocis a la necessitat de comptar amb uns programes de compliment per eximir i/o mitigar el risc penal de la persona jurídica
- 22**   **Congrés**
Resum de les sessions del 27è Congrés de l'AMA a Aix en Provence
- 26**   **Auditoria**
Els nous informes. L'experiència pràctica en un petit despatx d'auditoria
- 30**   **Entitats no lucratives**
Informes d'auditoria de comptes d'entitats no lucratives: experiències d'aquest primer any d'aplicació
- 34**   **Comptabilitat**
Una nova reforma comptable? (I)
- 38**   **Escola d'auditoria**
Espai de recerca
- 42**   El futur de la formació
- 44**   **Pericials**
Sessió de debat sobre actuacions pericials en diferents àmbits
- 48**   **Fiscal**
Fiscalitat de les criptomonedes

Director

Xavier Cardona

Disseny

Finder & Wilber, S.A.

Edita

Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya

Col·laboradors

Antoni Gómez, Noelia Acosta, Marc Gallardo, Víctor Benedito, Eva Aldaguer, Nuria Quevedo, Llorenç Maristany, Departament tècnic, Jesús Manuel García, Albert Grebol, Sílvia López, Carme Montserrat i David Muntané

Quaderns Tècnics

Departament tècnic del CCJCC

L'Auditor) No s'identifica específicament amb les idees i opinions exposades en els articles publicats, que són responsabilitat exclusiva de l'autor.

Dipòsit Legal. B-42968-91
ISSN 2014-3893

SEGUEIX-NOS A:

@AuditorsCENSORS

<https://www.linkedin.com/grp/home?gid=4529821>

L'editorial)

Antoni Gómez
President

Aquesta edició de la revista *L'Auditor* arriba amb la publicació en tràmit d'audiència el dia 3 d'octubre del Reglament de la Llei d'auditoria. El seu contingut ha creat una gran inquietud entre les firmes i els professionals, per la indefinició d'alguns dels aspectes més controvertits de la llei. Com a professió, continuem discrepant de la regulació d'alguns dels elements essencials per a la nostra feina.

La nostra professió serveix a l'interès públic, i com a tal entenem que estigui regulada i supervisada, però demanem que aquests elements s'orientin a facilitar l'eficiència i qualitat de la nostra feina, que es redueixin els aspectes purament formals i burocràtics, i que es tingui plenament present l'escalabilitat i adaptabilitat a les auditories d'entitats més petites i menys complexes.

Estem orgullosos de la nostra professionalitat, sustentada en tres elements clau, la nostra ètica i independència, les nostres competències i el nostre escepticisme professional. Aquests factors ens fan socialment valuosos per contribuir a la confiança i la transparència, demandes creixents de la nostra societat.

En aquest número de la revista mirem cap al futur i detallem alguns dels àmbits en els quals creiem que els auditors tindrem un paper creixent i molt rellevant. A l'article titulat "Ecuacions no numèriques que creen valor" es reflexiona sobre la informació no financera, com a conseqüència de la seva importància per donar resposta a la demanda de transparència de la nostra societat. Els auditors podem aportar valor a la resposta a aquesta inquietud. Sabem interpretar quines xifres són rellevants, i som capaços de detectar possibles incongruències entre diverses informacions.

També tenim un paper rellevant en altres àmbits d'*assurance* altament sensibles avui, com són la protecció de dades personals i el compliment normatiu, o *Corporate Compliance*. Entenem de procediments, d'organització i de deixar evidències del compliment dels processos implementats.

Com a professionals podem aportar un valor extraordinari als nostres clients i a la societat. La nostra visió objectiva sobre els aspectes complexos de la gestió de les organitzacions, contribueix de forma molt important a la confiança i transparència de les informacions rellevants, així com a la sostenibilitat i millora de les organitzacions. Estem orgullosos d'aquesta contribució que sustenta el nostre paper com a professió d'interès públic.

Passem revista, també, al contingut del recent Congrés de l'Arc Mediterrani d'Auditors, que va tenir lloc a Aix-en-Provence, del qual el nostre Col·legi forma part activa. En torn al tema central del futur de la professió, vam reflexionar sobre la tecnologia, la gestió del talent i les possibles noves activitats de la professió, des d'una perspectiva internacional, comparant i compartint la visió entre els tres països que formen part de l'organització: Espanya, França i Itàlia.

En aquest número de la revista també abordem altres temes d'actualitat a la nostra pràctica diària, de forma especial en relació amb els AMRAs, els aspectes més rellevants d'auditoria, sobre els quals ja tenim alguna perspectiva i que ens permeten reflexionar tant des d'una visió genèrica, com sectorial, com és el cas de les organitzacions no lucratives.

Aquest número s'edita al voltant de l'altra gran cita de la nostra professió, conjuntament amb el Fòrum: el Dia de l'Auditor. Un dia de trobada, germanor, formació i sobretot de reconeixement i agraïment a companys i companyes que per diverses circumstàncies mereixen la nostra valoració. Aquest any desenvoluparem les activitats a l'Ateneu Barcelonès, referent de la vida cultural a la nostra ciutat. Com està sent habitual els últims anys, volem que el Dia de l'Auditor sigui una jornada en què expressem i mostrem la nostra vessant més personal, i que reflexionem sobre aspectes artístics o culturals que complementen la nostra personalitat com a professionals. Així doncs, hem considerat interessant dedicar l'entrevista habitual de la nostra revista al president de l'Ateneu, el Sr. Jordi Casassas, per tal de conèixer de primera mà alguns aspectes de la seva contribució al desenvolupament de la vida cultural de la nostra societat.

Espero que us agradi aquest nou exemplar de la nostra revista.

“ *L’Ateneu, un tresor cultural de i per la ciutadania* ”

A l’Ateneu hi ha 4.060 socis i el seu pressupost és de 2.132.661 euros. Són aquestes xifres adients per desenvolupar les activitats previstes

■ Som uns 4.200 socis i potser podríem arribar als 5.000 tenint present, però, que més socis acostuma a equivaldre a major activitat i l’espai que tenim és finit. Tenim un problema greu d’espai ja en l’actualitat i això limita tant l’activitat com el creixement de la nostra Biblioteca, un tresor de país que hem de cuidar molt. Tot amb tot, en l’actualitat les quotes del socis representen una mica més del nostre pressupost que, com és de suposar considerem massa curt per les activitats que desenvolupem.

Com a col·legi professional estem molt orgullosos de ser soci col·lectiu de la Institució que vostè presideix. Creiem que els col·legis professionals haurien d’estar compromesos amb el món de la cultura. Hi està d’acord?

■ Com a historiador els haig de dir que els col·legis professionals varen ser un dels pilars que feren possible la resistència antifranquista. Per altra banda, la seva vitalitat és un dels indicadors importants que assenyalen la salut democràtica d’un país, juntament amb el moviment ateneista i amb l’associacionisme en general: allò que denominem la societat civil.

l'entrevista)

Sr. Jordi Casassas Ymbert

President de l'Ateneu Barcelonès

El Col·legi té, entre altres objectius, atraure els joves i consolidar les dones a la professió. Quina és la participació dels joves i les dones a l'Ateneu? Es plantegen reptes en aquest àmbit?

■ La promoció d'aquests col·lectius també és un repte per a l'Ateneu. Tot amb tot, la presència de les dones en les activitats de la casa, en especial en l'organització i assistència de les tertúlies que vindrien a ser la nostra societat civil interior. Sortosament cada cop es veuen més joves per l'Ateneu i actualment fins i tot tenim algun ponent de secció que en prou feines arriba a la vintena. L'activitat de l'Escola d'Esriptura ha ajudat molt en aquests aspectes.

En l'era digital, ens pot explicar en què consisteix el projecte de l'Ateneu L'@TENEU HUB?

■ És un projecte global que va iniciar el seu desplegament el 2013 amb la renovació del portal web de la institució i la difusió de les activitats a través de les xarxes socials. Posteriorment s'ha anat ampliant amb el desplegament de la xarxa wifi a tot l'edifici, la creació d'una nova eina de gestió de socis i persones relacionades amb l'Ateneu, la difusió de material patrimonial a través de la xarxa, l'emissió de les activitats gravades a través del portal "Arxiu de la paraula" (visible des del canal Youtube) i, darrerament, la retransmissió en directe de les activitats que tenen lloc a la sala d'actes.

No és un projecte tancat i cada any creix en algun aspecte, contribuint així a la difusió i coneixement del patrimoni i de l'activitat cultural actual per part de tota la ciutadania.

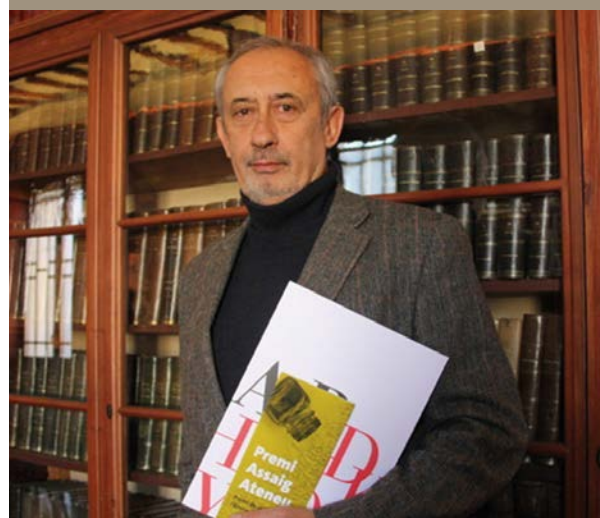
Quins valors creu que aporten els auditors a la societat?

■ Sense que això pugui ser vist com una intromissió si que m'atreveria a dir que els auditors formen part

del grup de professions que contribueixen a donar seguretat a les entitats, això és, als individus agrupats i a les seves relacions amb les administracions; i no hi ha cap dubte que la seguretat és un dels elements fonamentals que defineixen a una societat moderna i democràtica.

JORDI CASASSAS YMBERT

■ *Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona (1990). Director del Grup d'Estudis d'Història de la Cultura i dels Intel·lectuals (1991). Director de la revista "Cercles. Revista d'Història Cultural" (1998). Membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans. Entre les seves publicacions cal esmentar L'Ateneu Barcelonès. Dels orígens als nostres dies (1986) i L'Ateneu i Barcelona. Un segle i mig d'acció cultural (2006), del qual n'és coordinador i coautor.*

l'rse)

Equacions no numèriques que creen valor

Noelia Acosta

Audiàxis

L'auditoria es caracteritza per ser una professió vinculada de manera directa al món empresarial i financer, així com a la qualitat, la formació i la integritat. Una professió que ha contribuït, històricament, a la millora del sistema empresarial, especialment en la seva qualitat i, actualment, cada cop més en la seva transparència.

Per aquest fet, és essencial, de cara al futur de la nostra professió i de la viabilitat de cada firma o despatx, viure la professió amb aquest sentit de responsabilitat i qualitat, amb les implicacions directes i indirectes que comporta, com són el coneixement de les novetats, no només legislatives, sinó també les tendències de gestió financeres i de les persones que comencen a impactar a les empreses que auditem.

Per aquest fet, ens veurem obligats a incorporar a les nostres organitzacions especialistes en sistemes informàtics, *blockchain*, etc., així com la incorporació de noves maneres de treballar i gestionar, de cara a buscar la qualitat esmentada anteriorment, i l'eficiència dels nostres equips de treball.

A continuació, comentarem la rellevància que estan adquirint les dades no financeres, i els seus efectes en la auditoria, tant en el seu enfocament en l'execució de la auditoria com algunes de les tendències empresarials que ens trobem tant en l'àmbit nacional com internacional.

COM PODRÍEM DEFINIR QUÈ ÉS LA INFORMACIÓ NO FINANCERA?

El Financial Accounting Standard Board (FASB, 2001) la defineix com: "La informació no financera és aquella que no està reflectida en els estats financers tradicionals com el balanç de situació i el compte de pèrdues i guanys, i s'hi inclou informació de caràcter obligatori o voluntari" .

Aquesta informació extraordinària que les mateixes dades econòmiques d'una companyia no ens proporcionen de manera directa, redueix d'una manera considerable el Gap entre el valor comptable d'una empresa i el seu valor de mercat. I cada empresa valora el cost-benefici de proporcionar aquesta informació de manera voluntària als possibles usuaris.

D'aquesta definició de l'any 2001 que va fer l'FASB han transcorregut més de 17 anys, amb una situació molt similar, ja que molta informació no financera

no és obligatòria, tot i aquest fet els organismes reguladors han dut a terme algunes ampliacions de les normatives i regulacions, i hi ha tota una sèrie de recomanacions i moviments, així com informes d'informació no financera que s'estan consolidant tot i la seva voluntarietat. Podríem fer un esment especial a la normativa següent:

- La Directiva 2014/95/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 22 d'octubre de 2014, que va ser adaptada per l'ordenament jurídic espanyol amb el Reial decret-Llei 18/2017, de 24 de novembre. D'aplicació per als exercicis econòmics que s'iniciïn a partir de l'1 de gener del 2017. Els informes de gestió, des d'aquesta data, hauran d'incorporar la informació extra financera requerida.
- En l'àmbit de Catalunya, l'Ordre JUS/152/2018, que va entrar en vigor el 8 d'octubre del 2018, i que actualitza la Llei de Transparència aprovada l'any 2014, en què s'amplien algunes informacions que fundacions i associacions hauran de publicar en les seves pàgines web, en funció de la seva grandària, si reben fons públics i si són d'utilitat pública, i d'aquesta informació s'ha de destacar la creació i la publicació del balanç social, entre altres punts.

O altres recomanacions i directrius que les empreses estan adoptant a les seves pràctiques:

- Línies directrius de l'OCDE, creades el 1976 i revisades l'any 2011 per empreses multinacionals, que són recomanacions voluntàries que els governs fan a les empreses amb operacions internacionals, independentment del lloc on comercialitzin i duguin a terme les seves activitats, sobre bones pràctiques i conductes empresarials responsables.
- Guia ISO 26000 sobre responsabilitat social.
- Els deu principis de la iniciativa del Pacte Mundial de Nacions Unides, l'any 1999.

- Els ODS o SDG "Sustainable Development Goals", són una altra iniciativa de les Nacions Unides, el 2015, on es van aprovar 17 objectius, amb un full de ruta per alienar accions i estratègies per tal d'assolir conjuntament els reptes establerts el 2030.

- Declaració tripartida dels principis sobre les empreses multinacionals i la política social de l'OIT (última modificació al març del 2017).
- Ordre ESS/1554/2016, de 29 de setembre, per la qual es regula el procediment pel registre i publicació de les memòries de responsabilitat social i de sostenibilitat de les empreses, organitzacions i administracions públiques.

O la manera que les societats estan reportant aquestes pràctiques als usuaris a través d'informes d'informació financera i no financera com:

- Global Reporting Initiative (GRI), Standard Internacional amb gran acceptació en l'àmbit mundial per la preparació d'informes de sostenibilitat.
- International Integrated Reportin Council (IIRC)
- Memòries de sostenibilitat que s'han dut a terme sota les indicacions del Pacte Mundial, concretament, la xarxa espanyola és una de les primeres xarxes en l'àmbit local, tant per activitat com per nombre d'adhesions. I es reporta a través de la seva aplicació o en format lliure.

Com podem veure, la voluntarietat és una característica de la informació no financera, encara que es comencen a introduir alguns punts obligatoris a grans companyies, la importància i la tendència de l'increment d'aquest tipus d'informació no es dona per la seva obligatorietat, sinó per la rellevància d'aquest tipus de dades.

L'usuari de la informació, especialment l'inversor o el consumidor o client de moltes empreses, volen saber més sobre aquestes: sobre les seves polítiques amb les persones, sobre les matèries primes que utilitzen, sobre la política de reciclatge, sobre els recursos que utilitzen, sobre l'impacte en el medi ambient de la seva producció i del producte que estan comprant, etc. Justament aquesta rellevància i l'impacte directe que pot tenir en els resultats de les societats fa que aquest tipus d'informació s'estigui subministrant sense obligatorietat, ja sigui a petita escala dins dels mateixos estats financers de la societat o reportant informes especials com els informes de sostenibilitat o informes integrats.

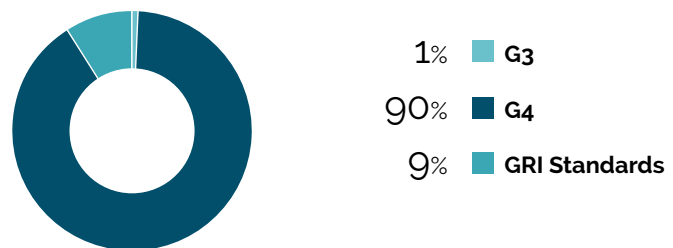
Un punt comú de moltes empreses que incrementen la informació no financera és el canvi en la seva gestió, ja que el reporting de la informació no deixa de ser una manera d'explicar als diferents grups d'interès el què s'està fent, com s'esta fent, quina n'és l'evolució i els objectius a mitjà termini.

Aquest sistema de gestió es caracteritza pel coneixement de l'impacte que la seva activitat genera en els diferents grups d'interès: clients, proveïdors, treballadors, accionistes, administració pública, medi ambient. etc. És el que coneixem com a Responsabilitat Social Empresarial (RSE) o Responsabilitat Social Corporativa (RSC)

STATUS DE L'RSC

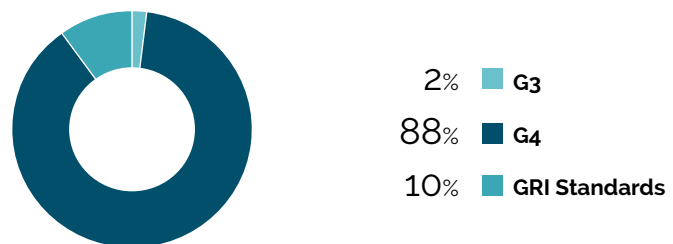
El GRI és un marc molt popular de cara a informar sobre RC d'una entitat, concretament, segons un estudi de KPMG, les 100 companyies amb més volum de vendes del país publiquen un 77% en format GRI.

N100 España

Base: 67 companyies de N100 España que reportan conforme a GRI en 2017

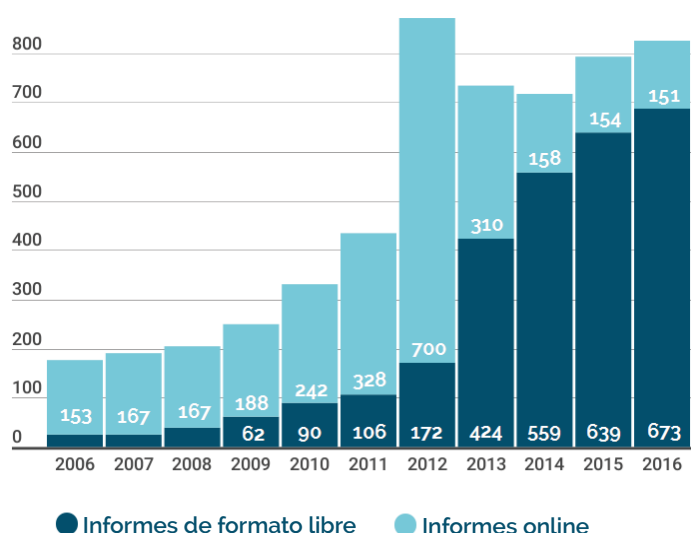
N100 Global

Base: 2.230 companyies de N100 Global que reportan conforme a GRI en 2017

La gràfica següent situa l'evolució dels informes reportats durant l'exercici 2016 a través de la plataforma del Pacto Mundial a Espanya, segons l'informe publicat a la pàgina WEB del Pacto Mundial Red Española.

Observem un increment molt important els últims exercicis de societats que reporten a través de la plataforma del Pacto Mundial, l'any 2016 se situa en 824 entitats, i és un punt molt destacable el fet que d'aquestes 416 empreses eren Pimes, que tenen un pes molt important en la massa empresarial del nostre país, i és un fet més que destacable que aquestes entitats estiguin iniciant-se en aquest tipus de report.

INFORMES PUBLICADOS 2016¹

Online	Formato libre	Total
30 Grandes empresas	250 Grandes empresas	280
94 Pymes	322 Pymes	416
10 Microempresas	23 Microempresas	33
6 Tercer Sector	44 Tercer Sector	50
6 Sindicatos/Asociaciones empresariales	22 Sindicatos/Asociaciones empresariales	28
5 Institución Educativa	12 Institución Educativa	17
151	673	824

824 informes publicados en 2016, un 18% a través de la herramienta de reporting de la Red Española

1. Informes de Progreso online y de formato libre desde enero a diciembre de 2016

Font: Informe 2016 Pacto Mundial Red Española

Amb les breus dades que hem exposat ja es pot comprovar que les grans empreses informen d'una manera estandarditzada, moltes, amb els informes GRI, dades no financeres de manera recurrent, i amb unes altres fonts, com el Pacto Mundial. Comprovem que empreses potser de no tanta magnitud com les primeres, també estan iniciant-se en aquest tipus d'informació.

COM EVOLUCIONARÀ L'RSC? I L'ÚS I CONTINGUT EN ELS INFORMES ECONÒMICS DE LA INFORMACIÓ NO FINANCERA?

A continuació, detallarem els possibles indicadors futurs sobre l'ús d'aquesta informació no financera:

Empreses de l'Ibex 35:

Les empreses que cotitzen en l'Ibex 35 apliquen de manera generalitzada els criteris d'RSC, informen als seus inversors, els quals valoren de forma positiva aquestes accions, ja que es considera un Indicador d'excel·lència.

Opinions dels CEOs en l'àmbit mundial i espanyol

MUNDIAL

2018	2017
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vuelta al proteccionismo. 2. Riesgo de ciberseguridad. 3. Riesgo de tecnologías disruptivas y emergentes. 4. Riesgo operacional. 5. Riesgos climáticos y medioambientales. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Riesgo operacional 2. Riesgo de tecnologías disruptivas y emergentes. 3. Riesgo reputacional. 4. Riesgo estratégico 5. Riesgo de ciberseguridad.

NACIONAL

2018	2017
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vuelta al proteccionismo / territorialismo. 2. Riesgos climáticos y medioambientales. 3. Riesgo de tecnologías disruptivas y emergentes. 4. Riesgo reputacional. 5. Riesgo de ciberseguridad. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Riesgo operacional 2. Riesgo de tipos de interés 3. Nuevos hábitos de clientes 4. Riesgo de ciberseguridad 5. Riesgo de fraude

Fuente: Global CEO Outlook KPMG

Canvis generacionals en els consumidors

Els denominats mil·lennials són consumidors del futur que atrauen l'atenció dels CEOs i el funcionament de les seves organitzacions, amb unes clares inquietuds cap a la sostenibilitat i el coneixement dels productes que consumeixen.

Los CEOs toman como desafío comprender las necesidades de los millennials ya que son diferentes a la de los clientes tradicionales.

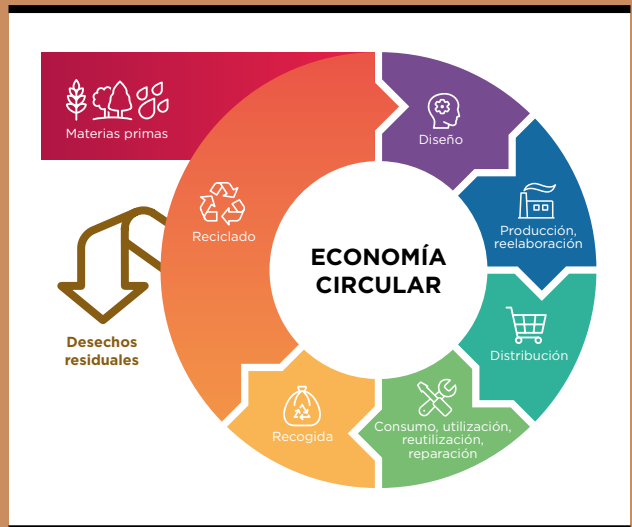
Los CEOs consideran la reposición de su marca para atraer a esta generación.

Los millennials demandan ser escuchados y consideran importantes ámbitos como el de sostenibilidad (valores de empatía).

Economia circular

Procés de transformació dirigit a guanyar eficiència en la gestió dels recursos del planeta de cara al seu sosteniment.

Les tendències, tant en empreses de l'IBEX com en les preocupacions dels CEOs mundials i nacionals, així com els valors dels futurs consumidors o les tendències en els sistemes de producció i gestió de les empreses, marquen la responsabilitat social com un eix, un sistema de gestió dels impactes, on la informació no financera té i tindrà molta importància.

Com pot afectar a l'auditoria?

L'activitat de l'auditoria, no aliena a l'actualitat i a les tendències, ha vist com en l'àmbit nacional s'han aplicat canvis en l'informe d'auditoria, amb l'objectiu de donar més informació als usuaris dels comptes anuals. Les noves necessitats d'informació no financera, que hem anat comentant al llarg de l'article, amb un país com el nostre, on el sector de l'auditoria és estable i gaudim d'una economia assentada, un dels passos següents en la professió pot ser analitzar amb més detall aquest tipus d'informació?

Actualment, de manera obligatòria, els comptes anuals inclouen alguna informació no financera, així com en les societats de més grandària on l'informe de gestió requereix més informació d'aquesta naturalesa. I, de manera voluntària, hi ha entitats que duen a terme memòries de sostenibilitat o memòries integrals, i en cap cas no està obligada la seva auditoria.

Com s'ha de revisar aquesta informació? Donem un valor afegit si afegim un nivell d'assurance als informes d'RSC o les memòries integrals auditant-les?

Indubtablement el nivell de seguretat i de transparència que podem donar a aquest tipus d'informes és elevat, a causa de la immaterialitat d'algunes dades, a la importància de la comparabilitat de les dades per treure conclusions, i, per tant, en el manteniment dels principis d'un any a un altre, així com l'inici d'aquest tipus de reports en alguns sectors i en el món empresarial en general.

Quins reptes tenim com a professió?

La informació no financera té una importància creixent en relació amb la demanda de transparència a la societat, i els nous sistemes de reportar informació, com poden ser els que ja s'han comentat o l'informe integrat, ajuden a generar valor, i integren informació financera, d'estratègia, de riscos, d'oportunitats, socials, mediambientals i econòmics.

Per aquest fet el Col·legi va publicar la "Guia No-Números que creen valor", iniciativa de la Comissió d'RSE del Col·legi, per divulgar la responsabilitat social empresarial i assumida com a compromís pel Consell Directiu aquest any 2018.

L'acompanyament per part de l'auditor en l'establiment de la cultura necessària per a l'aplicació del sistema de gestió integral i responsable, en la millora de la transparència, d'establir millores que dissuadeixin el frau, etc., és una qüestió de responsabilitat i compromís de la nostra professió.

L'entorn complex no només per l'exercici de la nostra activitat, sinó per fer viables i sostenibles les nostres firmes, fa que aquesta àrea pugui ser una possibilitat de nous negocis, tot i que hem de tenir uns coneixements mínims de cara al manteniment d'aquesta qualitat que sempre ha acompanyat la nostra professió.

l'assurance)

La nova normativa de protecció de dades personals i com afecta als auditors

Marc Gallardo
Advocat - Soci RSM Spain

INTRODUCCIÓ

El **Reglament general de protecció de dades (RGPD)** incorpora molts conceptes i principis similars als continguts en la LOPD i en el seu Reglament de desenvolupament, que segueixen vigents en la mesura en què els seus preceptes no resultin contraris a l'RGPD i fins que no s'aprovi **la nova LOPD**, actualment en tràmit parlamentari, la qual especificarà i complementarà l'RGPD en alguns aspectes.

Ara bé, la plena aplicació de l'RGPD **a partir del 25 de maig d'enguany** també ha suposat l'exigència de noves obligacions per als auditors en l'exercici de la seva activitat empresarial, a les quals s'han d'adaptar com més aviat millor, si no ho han fet ja, atès que des del 25 de maig no hi ha cap període de gràcia addicional pel compliment de l'RGPD.

Els motius principals d'aquests canvis són aconseguir una única regulació per a tots els Estats membres de la UE i una adaptació de la normativa a una societat cada cop més digitalitzada. Les sancions previstes en cas d'infracció són molt elevades: fins al **4% de la facturació anual de l'empresa o 20 milions €**, la més alta de les dues, en els supòsits més greus d'incompliment.

A QUINES DADES S'APLICA L'RGPD?

És fonamental entendre què es considera "dades personals" puix que és l'element que determina que s'apliqui o no l'RGPD i que s'hagin de complir les obligacions que aquesta norma estableix. En aquest sentit, les dades objecte de protecció no es refereixen a qualsevol informació que pugui gestionar l'auditor, per molt sensible que sigui (per exemple, balanços o preus aplicats pels clients, etc.) sinó que per dades personals s'entén únicament la **informació que identifiqui o que faci possible la identificació d'una persona física**.

Exemples. En la mesura en què permeten identificar a una persona física, es consideren dades personals: el nom i cognoms, adreça de correu electrònic, domicili personal, data i lloc de naixement, DNI, veu i imatge, firma manuscrita i electrònica, targeta sanitària, número de telèfon, adreces IP, matrícules de cotxes i marques o característiques físiques.

Per tant, de la mateixa manera que succeïa amb la LOPD, **l'RGPD exclou de la seva protecció les dades referides a persones jurídiques**. Per tant, les dades referents a societats anònimes, limitades, fundacions i associacions (com podria ser la seva denominació, domicili, telèfon, etc.) queden excloses de l'aplicació d'aquesta normativa. Queden igualment excloses les dades personals que es tractin en l'exercici d'activitats exclusivament personals (per exemple, una agenda de contactes no professionals).

Una diferència notable respecte al règim de la LOPD, és que amb l'RGPD, **les dades de persones de contacte d'aquestes empreses o entitats que puguin tractar-se per part de l'auditor estan sotmeses a la protecció que dispensa aquesta nova normativa**. Per tant, les dades de persones de contacte de les empreses clients i proveïdores, incloent les dades dels autònoms o empresaris individuals, que puguin ser objecte de tractament per part de l'auditor hauran de protegir-se d'acord amb l'RGPD.

La noció de tractament de dades personals és molt àmplia i cobreix qualsevol operació que es pugui fer amb les dades (recollida, emmagatzemament, comunicació, etc.).

RESPONSABLE O ENCARREGAT

L'auditor serà considerat responsable del tractament quan decideixi sobre la finalitat i mitjans del tractament de les dades personals. Aquesta situació tindrà lloc quan desenvolupi l'activitat d'auditoria de comptes, atès que l'encarregat del tractament ha de limitar la seva actuació a seguir les instruccions del responsable i que, per exemple, ha de destruir o retornar al responsable les dades un cop finalitzada la seva prestació contractual. Aquesta posició d'encarregat, com ha posat de relleu l'AEPD, és incompatible amb el deure de l'auditor de mantenir una absoluta independència, que inclou la conservació de la informació i documentació obtinguda del seu client

per a posar-la, si s'escau, a disposició de les autoritats competents. Per tant, **l'activitat dels auditors de comptes o de societats d'auditoria en l'exercici de les seves funcions s'entén realitzada en qualitat de responsables del tractament.**

ANALITZAR ELS RISCOS

Una altra novetat del nou RGPD és la necessitat de fer una anàlisi dels riscos que comporten els tractaments de dades personals en el si de l'empresa o de l'activitat professional de l'auditor o de la societat auditora, a fi i efecte d'establir les mesures de seguretat i de control que garanteixin adequadament els drets dels titulars de les dades. Es tracta d'analitzar fins a quin punt una activitat del tractament, per les seves característiques, el tipus de dades personals a les quals es refereix o el tipus d'operacions sobre aquestes mateixes dades (obtenció, emmagatzemament, etc.) pot causar un dany als titulars de les dades.

Les amenaces més habituals en matèria de protecció de dades, de les quals es deriven un risc que cal identificar, avaluar i tractar per a mitigar-lo o reduir-lo, es poden agrupar en dues grans categories: 1) **riscos associats a la protecció de la informació**, tals com l'accés il·legítim a les dades (confidencialitat), la modificació no autoritzada de les dades (integritat) i la supressió de les dades (disponibilitat); 2) **riscos associats al compliment dels requisits legals de l'RGPD**, tals com el tractament de dades sense base jurídica o la manca d'un procediment per a atendre l'exercici dels drets dels interessats. D'aquesta manera, un risc pot definir-se com la combinació de la possibilitat que es materialitzi una amenaça i les seves conseqüències negatives pels drets dels titulars de les dades.

Si, a partir d'aquesta anàlisi, es conclou que existeix un alt risc per a una o vàries de les activitats de tractament identificades, caldrà que l'auditor o societat auditora responsable del tractament porti a terme una **Avaluació d'impacte sobre la protecció de dades** i documenti degudament el seu contingut i resultats. En particular, l'RGPD obliga a realitzar un Avaluació d'impacte quan es tractin dades especialment protegides a gran escala (per exemple, dades de salut, origen ètnic o racial, opinions polítiques) o es faci una avaluació sistemàtica d'aspectes personals de persones físiques basada en un tractament automatitzat, com l'elaboració de perfils.

DELEGAT DE PROTECCIÓ DE DADES

L'RGPD preveu el nomenament obligatori d'un Delegat de protecció de dades (DPD) en les administracions

públiques i les empreses del sector privat que realitzin tractaments que requereixin una observació habitual o sistemàtica de les persones o bé que tractin dades especialment protegides a gran escala. També cal tenir en compte que el projecte de nova LOPD preveu més supòsits de nomenament d'aquesta figura (centres docents, operadors de telecomunicacions, entitats financeres, entitats de publicitat i prospecció comercial, centres sanitaris, operadors de joc i empreses de seguretat, entre d'altres).

El DPD és la persona que s'encarrega d'informar i assessorar a l'empresa sobre les obligacions que l'incumbeixen en matèria de protecció de dades, així com de supervisar el seu compliment i cooperar amb l'AEPD, actuant com a punt de contacte per a qualsevol qüestió que sorgeixi. El DPD pot ser intern o extern a l'empresa i en qualsevol cas es requereix que tingui coneixements jurídics i pràctics en matèria de protecció de dades.

REGISTRE D'ACTIVITATS DEL TRACTAMENT

Amb l'RGPD no s'han de declarar els fitxers de dades a l'AEPD per a la seva inscripció i consulta pública. Aquesta obligació existent amb la LOPD es substitueix, per **aquelles empreses de més de 250 treballadors o que tractin volums importants o sensibles de dades personals**, pel manteniment d'un registre d'activitats del tractament amb el contingut mínim que exigeix l'RGPD. Malgrat no s'estigui en l'obligació de mantenir aquest registre, **és recomanable fer-ho per a conèixer i portar en tot moment un millor control dels tractaments de dades** en l'exercici de l'activitat auditora.

MAJOR TRANSPARÈNCIA

L'auditor, com a responsable del tractament, està obligat a informar als interessats dels tractaments o usos que realitzarà amb aquestes dades. Aquest dret d'informació dels interessats és essencial en la mesura en què permet a l'afectat prestar el seu consentiment i, si s'escau, exercir els seus drets en matèria de protecció de dades. **L'RGPD obliga a ser més transparent que la LOPD en els usos als quals es destinaran les dades i requereix mencionar la base jurídica que legitima el tractament de les dades** (pot ser-ho el consentiment, l'existència d'un contracte, una obligació legal, un interès legítim, depenent dels casos), el període de conservació de les dades personals, l'existència de decisions automatitzades, inclosa l'elaboració de perfils de les persones, la previsió de transferències de dades fora del territori de la UE i el dret dels interessats a presentar una reclamació a l'AEPD.

Això obliga als auditors a revisar les seves polítiques de protecció de dades per tal d'adaptar-les a aquests nous requeriments de l'RGPD.

NOUS DRETS

L'RGPD regula els tradicionals drets ARCO (accés, rectificació, cancel·lació i oposició) i alguns **nous drets, com és el cas del dret a la portabilitat, el dret a l'oblit i el dret a la limitació del tractament de dades**. Tots aquests drets que l'RGPD reconeix són independents l'un de l'altre, i el responsable del tractament o l'encarregat, si així s'hagués pactat expressament, ha de facilitar l'exercici de tots ells i de forma gratuïta, llevat que es formulin peticions manifestament injustificades o excessives per parts dels titulars de les dades. En aquests casos, el responsable de tractament podria cobrar un import que compensi els costos administratius d'atendre la petició (o negar-se a actuar). Els auditors, com a responsables i encarregats que gestionin les peticions d'exercici de drets, **han d'adaptar igualment els seus procediments interns per tal de donar compliment a aquestes obligacions**.

DILIGÈNCIA EN L'ELECCIÓ DELS PRESTADORS DE SERVEIS AMB ACCÉS A LES DADES

L'RGPD introdueix canvis importants en les relacions responsable-encarregat que l'auditor haurà de prendre en consideració. D'aquesta manera, **l'auditor haurà de triar únicament encarregats que ofereixin garanties suficients** que aplicaran mesures tècniques i organitzatives apropiades, de manera que el tractament sigui conforme amb l'RGPD.

A hores d'ara encara no hi ha codis de conducta o mecanismes de certificació als quals els encarregats puguin adherir-se per a acreditar que ofereixen garanties suficients de que aplicaran mesures tècniques i organitzatives apropiades. Per tant, **és aconsellable que l'auditor exigeixi una declaració per escrit de l'esmentat encarregat conforme aquest complirà les exigències del nou RGPD**. L'acord de protecció de dades que ha de regular la relació entre el responsable i l'encarregat haurà de constar per escrit i preveure el contingut mínim que estableix l'RGPD.

MESURES DE SEGURETAT

Fins ara, el Reglament de desenvolupament de la LOPD establí amb detall i de forma exhaustiva les mesures de seguretat que havien d'aplicar segons el tipus de dades objecte de tractament. En canvi, amb el nou RGPD aquesta

qüestió es modifica. A partir d'ara, **els responsables i encarregats del tractament continuen obligats a adoptar mesures tècniques i organitzatives apropiades per garantir la seguretat de les dades**, segons els riscos que s'hagin detectat en realitzar l'anàlisi prèvia de riscos. No obstant això, el nou RGPD no especifica quines mesures de seguretat concretes cal aplicar en cada cas, sinó que s'han de determinar pel responsable o per l'encarregat segons diverses variables: l'estat de la tècnica, els riscos que hi hagi pels drets i llibertats dels interessats, la naturalesa, l'abast, el context i les finalitats del tractament i els costos d'aplicar les mesures.

VIOLACIONS DE SEGURETAT

Una de les novetats que introdueix l'RGPD afecta les notificacions de les violacions de seguretat. Les violacions de seguretat de les dades són **qualsevol incident que ocasioni la destrucció, pèrdua o alteració accidental o il·lícita de dades personals transmeses, conservats o tractats d'una altra manera, o la comunicació o accés no autoritzats a aquestes dades**. Per exemple, serien violacions de seguretat de les dades la pèrdua d'un ordinador portàtil, l'accés no autoritzat a les bases de dades d'una organització (fins i tot pel seu propi personal) o l'esborrat accidental d'alguns registres.

Aquest tipus d'incidències **s'han de notificar a l'AEPD, llevat que sigui improbable que la violació de seguretat suposi un risc per als drets i llibertats dels afectats**.

La notificació s'ha de fer sense dilació indeguda i, si és possible, dins de les 72 hores següents al fet que el responsable tingui constància d'aquest succés. Hi pot haver casos en què la notificació no pugui realitzar-se dins d'aquestes 72 hores (per exemple, per la complexitat de determinar completament el seu abast). En aquests casos, es permet fer-la amb posterioritat, acompanyant la notificació d'una explicació dels motius que han ocasionat el retard. En els casos en què sigui probable que la violació de seguretat comporti un alt risc per als drets o llibertats dels interessats, la notificació a l'AEPD ha de complementar-se amb una notificació dirigida als interessats, perquè aquests puguin prendre mesures per protegir-se de les conseqüències negatives. Per tant, **cal que tant els responsables com els encarregats tinguin un protocol d'actuació per avaluar les violacions de seguretat i llur eventual notificació a l'AEPD i als interessats**. D'aquesta manera disposaran d'un procediment clar per actuar en cas que s'arribi a produir una incidència d'aquest tipus.

l'empresa)

Compliance Penal: de l'ètica en els negocis a la necessitat de comptar amb uns programes de compliment per eximir i/o mitigar el risc penal de la persona jurídica

Víctor Benedito

Membre de la
Comissió d'Actuacions
pericials del CCJCC

Històricament el teixit empresarial espanyol havia estat generalment reactiu contra el frau, les irregularitats i els delictes comesos a les seves empreses.

Ara bé, diferents novetats legislatives com La Llei orgànica 5/2010, de 22 de juny de 2010, per la qual es modificava el Codi Penal, que va entrar en vigor el 23 de desembre de 2010, i cinc anys després la nova reforma de la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modificava la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del codi penal, han establert un marc punitiu amb dures conseqüències per a les entitats que no hi previnguin l'eventual aparició de delictes.

D'aquesta forma, el Codi Penal actual assenyala, en l'article 31 bis, que les persones jurídiques són plenament responsables:

"... a) Dels delictes comesos en nom seu o pel seu compte, i en el seu benefici directe o indirecte, pels seus representants legals o per aquells que en actuar individualment o com a integrants d'un òrgan de la persona jurídica ostenten facultats d'organització i control dintre d'aquesta.

b) Dels delictes comesos, en l'exercici d'activitats socials i per compte i en benefici directe o indirecte d'aquestes, per qui, en estar sotmesos a l'autoritat de les persones físiques esmentades, en el paràgraf anterior, hagin pogut dur a terme els fets per haver-se incomplert greument per aquells els deures de supervisió, vigilància i control de la seva activitat ateses les concretes circumstàncies del cas..."

Aquestes reformes legals han comportat més proactivitat de les empreses, ja que les implicacions de tenir i posar en marxa uns programes de compliment poden ser crítics davant de l'existència de delictes comesos en nom i/o per compte d'aquestes.

Doncs bé, com veurem a continuació, en el rerefons de l'assumpte i amb algunes particularitats introduïdes per la reforma del Codi Penal, no deixem d'estar amb un projecte (amb un abast més ampli i no estrictament econòmic) dels que en el món dels serveis professionals històricament s'anomenava *Fraud Risk Assessment* (Projectes d'avaluació dels riscos de frau).

Si fem un petit incís sobre aquests projectes, cal indicar que consistien en un procés dinàmic i iteratiu per identificar i avaluar els riscos de frau i les irregularitats rellevants a l'organització. En aquest context, econòmicament, l'avaluació del risc de frau aborda el risc de la informació financera fraudulenta, informació no financera fraudulenta, apropiació indeguda d'actius i la corrupció.

Doncs bé, l'avaluació del risc de frau no és només un component integral del risc sinó que està vinculat directament a un dels principis que estableix el model de control intern COSO 2013; en concret, el principi 8, que tracta específicament l'avaluació del risc de frau.

Ara bé, aquest producte, que a diferència dels països anglosaxons no havia tingut la sortida que s'esperava a Espanya, ja que no deixava de ser un moviment per l'ètica en els negocis, amb les reformes introduïdes al Codi Penal, la implantació d'uns programes de compliment per part de les empreses, ha comportat una necessitat per a tota organització que vol eximir i/o mitigar (en funció del moment en què implanti les mesures) la seva responsabilitat penal davant del risc de la comissió de delictes comesos en el seu nom i en el seu profit.

Així, i partint de l'objectiu d'aquest tipus de treballs –que, recordem, pretenen eximir i/o mitigar els riscos d'una eventual responsabilitat penal de la persona jurídica, i sota els diferents noms que el mercat atorga a aquest tipus de producte, com *Corporate Defense*, Programa de *compliance*, Protocol de *Corporate Compliance*, etc.– s'obre una oportunitat clara de negoci en relació amb la prestació de serveis encaminats a:

- Facilitar a les empreses la implantació d'uns controls que els permetin ser eficaços en la prevenció i detecció de delictes, així com millorar en la capacitat de donar-hi resposta.

- Avaluar els controls existents i emetre una opinió sobre la seva fiabilitat.

Ara bé, recordem que la implantació i el compliment dels programes de *compliance* (així com les actualitzacions i revisions) contribueixen a mitigar els riscos que es produeixen delictes a l'entitat, però no l'eliminen completament (això és pràcticament impossible que succeeixi).

Per tant, des de la vessant econòmica, els nostres coneixements i metodologia de treball adquirida com a auditors de comptes i com a experts econòmics i comptables, ens permetran, en funció de les circumstàncies en què operi i els antecedents judicials existents, establir una metodologia de treball adient per assolir l'objectiu que es persegueix.

Aquest aspecte anterior es crític des de la vessant que, encara podem dir que estem en els inicis, s'ha de trencar amb la tendència que s'observa actualment al mercat en el sentit de convertir aquest producte en una *commodity*, ja que el risc de facilitar aquest tipus de producte estandarditzat per a totes les societats podria comportar que, en una eventual causa penal contra la societat, aquests documents no fossin útils a efectes de mitigar la responsabilitat penal de la societat.

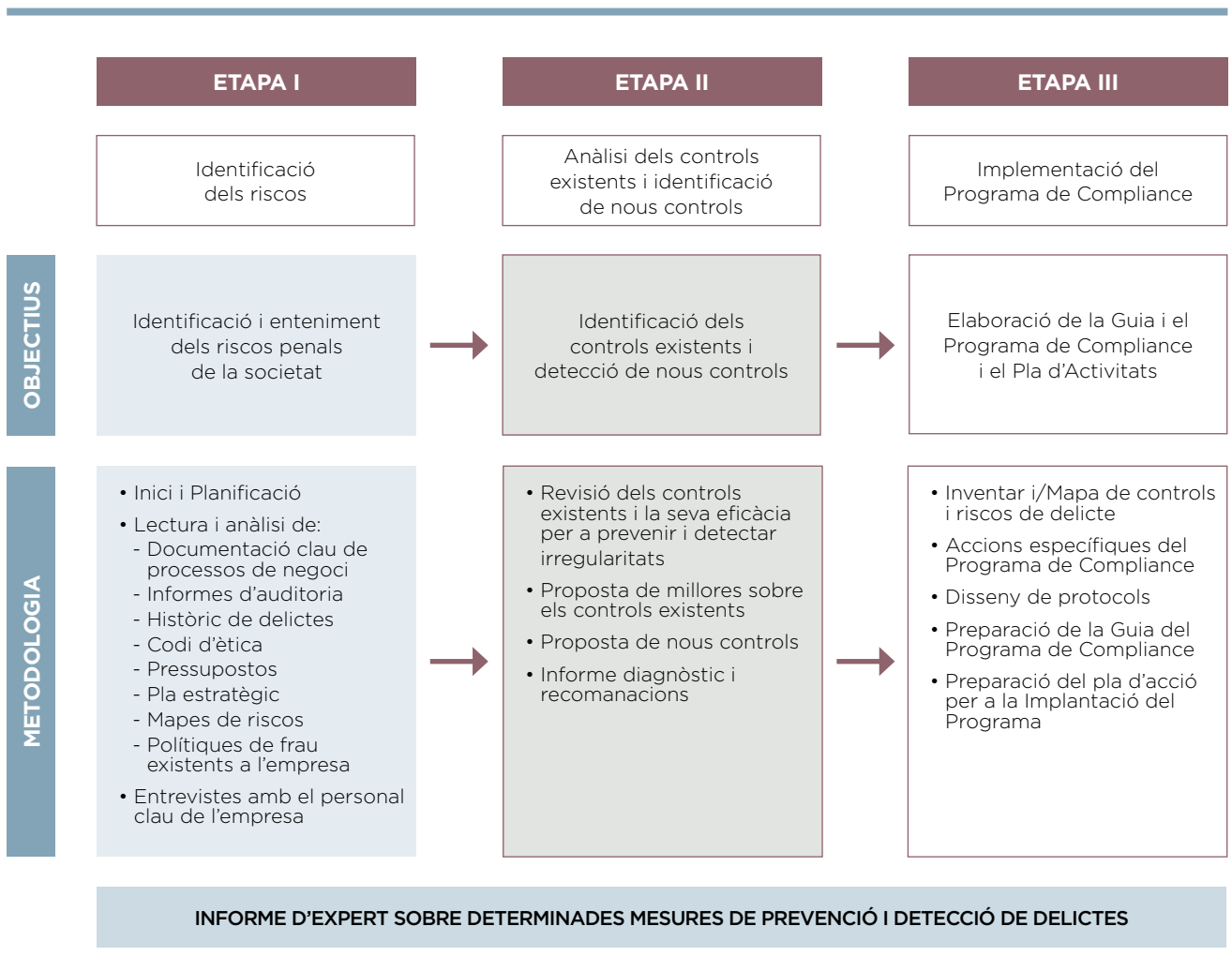
Sobre la base de l'anterior i a mesura que la gran majoria de les empreses hagin implantat als seus models de gestió els programes de compliment de *compliance*, l'atenció es desplaçarà a l'eficàcia dels esmentats programes; ja que transcorreguts 8 anys des de la Reforma del Codi Penal de 2010, la gran majoria de sentències judicials que hi ha sobre això, fan referència a empreses que no disposaven de programes de compliment, de manera que la qüestió que s'havia de resoldre era relativament senzilla, ja que no hi havia la necessitat d'avaluar l'eficàcia de cap model i/o programa de compliment.

Es aquí on creiem que, en els propers temps, s'ha de treballar per poder diferenciar els experts independents que prestin aquest servei, i no només ens referim a l'assessorament en la creació dels models sinó més important en la valoració de la seva eficàcia.

D'acord amb la nostra experiència en situacions com la que ens ocupa, en l'enfocament d'una actuació d'aquestes característiques hem de diferenciar dos encàrrecs: l'assessorament en la creació dels programes i/o models de compliment de *compliance* i l'avaluació de la seva eficàcia.

Doncs bé, si entrem en la creació dels programes de compliment de *compliance*, l'assessorament es podria estructurar en 3 etapes:

1. Identificació dels riscos.
2. Anàlisi dels controls existents i proposta de nous controls.
3. Implementació del programa de *compliance*.

Tot i que la majoria d'aquests documents són coneguts pel nostre col·lectiu, n'hi ha uns més desconeguts, com són la Guia del programa de **compliance** i el Programa de **compliance**, dels qual considerem important fer unes petites pinzellades:

GUIA DEL PROGRAMA DE COMPLIANCE

Aquest document ha d'abordar l'administració dels riscos de frau, el control intern i els mecanismes interns per tal de prevenir i, si s'escau, detectar el frau a l'organització. Entre d'altres, dels aspectes que hauria de contenir aquesta guia podríem esmentar els següents:

- Mecanismes per identificar i actualitzar els riscos d'irregularitats.
- Mecanismes de control intern per impedir i, si s'escau, detectar irregularitats.
- Descripció dels controls de l'entitat i els diferents processos.
- Mitjans de comunicació i informació existents a la societat en relació amb els riscos existents de delictes a l'organització i amb els procediments de comunicació sobre les ofenses comeses o les acusacions existents.
- Procediments de supervisió del programa de *compliance* amb identificació dels responsables del programa (ja siguin persones o comitès creats a aquest efecte).
- Protocols de resposta i aplicació de sancions.
- Finalment, però no menys important, inventari des riscos existents i dels controls per detectar delictes.

Per tal d'aprofundir en la matèria, davant d'un potencial encàrrec en el context d'una gestió eficaç dels riscos de frau, irregularitats i delictes a l'empresa, una bona referència bibliogràfica pot ser la Guia Pràctica per a la gestió del Risc de Fraude en els negocis (en el seu títol original, *Managing the Business Risk of Fraud: A practical Guide*) que pot descarregar-se en l'enllaç següent:

https://www.acfe.com/uploadedfiles/acfe_website/content/documents/managing-business-risk.pdf

Aquesta guia la va elaborar The Institute of Internal Auditors (IIA), l'American Institut of Public Accountants (AICPA) i l'Association of Certified Fraud Examiners

(ACFE), i s'hi esmenten 5 principis que els òrgans d'administració de les empreses i l'alta direcció han de considerar per tal de protegir les seves organitzacions del frau i les irregularitats. En concret:

- **Principi 1:** A l'estructura de govern de les organitzacions hauria d'haver-hi un programa de gestió del risc de frau, incloent-hi una política o polítiques escrites per transmetre les expectatives del consell d'administració i de l'alta direcció en relació amb la gestió del risc de frau i irregularitats.
- **Principi 2:** L'exposició al risc de frau s'hauria d'avaluar per l'organització per identificar accions i circumstàncies potencialment fraudulent.
- **Principi 3:** S'haurien d'establir tècniques de prevenció per evitar potencials successos sobre riscos clau de frau a l'organització.
- **Principi 4:** S'haurien d'establir tècniques de detecció per descobrir els successos de frau quan les mesures preventives fallin o apareguin nous riscos no controlats prèviament.
- **Principi 5:** Hauria d'haver-hi un procés de *reporting* intern per requerir informació sobre potencials fraus i s'hauria d'implantar un protocol intern d'investigacions que possibilités la presa d'accions correctives per garantir que els potencials riscos, una vegada hagin aflorat, es corregeixin de forma apropiada i oportuna.

PROGRAMA DE COMPLIANCE

Seguint el que s'estableix a la guia, en aquest programa, s'haurien d'incloure:

- Estàndards i procediments per prevenir i detectar les conductes delictives, el risc de les quals s'ha d'haver definit prèviament.
- Una supervisió adequada dels estàndards i procediment per part dels administradors, així com la delegació de la supervisió quotidiana del model en un directiu.
- Una delegació adequada de les funcions de control a dintre de cada un dels sectors de risc: dotació de mitjans i autoritat adequada, així com de l'accés directe als òrgans de govern.
- Una comunicació efectiva dels estàndards i procediments a tots els empleats mitjançant programes de formació i informació.

- Processos de monitorització i control dels estàndards i procediments. Inclou possibilitats de denúncia i mesures disciplinàries per als infractors.
- Reacció postdelictiva: establiment del procediment d'investigació, amb la valoració en tot cas de l'existència de problemes eventuais en relació amb la intimitat o altres drets dels empleats.

Hem de tenir en compte que, no obstant tot el que s'ha esmentat en paràgrafs anteriors i encara que siguem molt diligents en la nostra feina, són crítics per a l'èxit de la implantació d'un programa de *compliance*, els factors següents:

- Conscienciació de l'alta direcció i sobretot dels membres del Consell d'Administració.
- Planificació oberta de les fases del procés que s'ha de seguir en el projecte: com ja hem vist, de vegades ens poden contractar per tal d'assessorar en la implantació del programa de *compliance* i podem tenir una absència o carències en els documents que teòricament ja haurien d'estar en disposició i funcionament a l'organització.
- Col·laboració total de les persones de l'organització que han d'estar involucrades en el projecte.
- Coordinació de l'expert independent no només amb el personal clau de l'organització sinó també amb la direcció lletrada que assessori a la societat en la implantació de programa de *compliance*.

Per concloure quant a la implantació del programa de *compliance*, des del nostre punt de vista, un factor clau de l'èxit del projecte ha de ser el binomi existent entre professionals especialitzats en matèries economicocomptables i professionals especialitzats en matèries legals (i aquí no només ens referim a experts en matèria penal, sinó també en matèria mercantil, de LOPD, matèries mediambientals, etc.).

L'anterior es justifica pel fet que no hem d'oblidar que davant l'exigència de responsabilitat penal a la persona jurídica serà un advocat l'encarregat de defensar-la i, a més, en la preparació de molts documents esmentats al llarg d'aquest article és necessària la intervenció d'especialistes en matèria legal.

A continuació, presentem un detall de delictes específics que tenen origen en activitats econòmiques en què pot incórrer una persona jurídica.

DELICTES ESPECÍFICS DE LES ACTIVITATS EMPRESARIALS

- Delicte contra la intimitat i invasió de la privacitat informàtica
- Estafes.
- Insolvència punible.
- Danys als sistemes informàtics.
- Delictes contra la propietat intel·lectual i la propietat industrial.
- Delictes contra els mercats i els consumidors: falsa publicitat, facturació fraudulenta, manipulació del mercat, abús d'informació, apropiació dels secrets comercials.
- Blanqueig de capitals.
- Delictes contra la Hisenda Pública i la Seguretat Social.
- Delictes contra els recursos naturals i el medi ambient.
- Falsedat en mitjans de pagament.
- Suborn de funcionaris públics.
- Tràfic d'influències.

L'INFORME D'UN EXPERT INDEPENDENT I LES REVALUACIONS PERIÒDIQUES DEL PROGRAMA DE COMPLIANCE

Una vegada s'ha implantat el programa de *compliance*, i malgrat que aquest informe no és requerit expressament pel legislador, considerem que la validació per part d'un expert independent de forma periòdica contribueix a reforçar de manera notable la prova disponible per tal d'acreditar que hi ha un control degut i que és efectiu.

No obstant això anterior, i com que no tot pot ser tant senzill, hi ha determinades cauteles que, des del nostre punt de vista i encara que de moment no estan regulades ni clarament definides, s'haurien de tenir en compte per l'expert independent que hagi d'emetre un informe d'aquestes característiques.

En concret, ens estem referint, per una banda, a la gran responsabilitat que comporta emetre un informe d'aquestes característiques i, d'altra banda, les incompatibilitats i els conflictes d'interès que afecten la independència de l'expert, i que podrien aflorar, ja que entenem que, si s'ha assessorat en la implantació del programa de *compliance*, hi hauria una potencial incompatibilitat, difícilment salvable, per emetre un informe de revisió sobre l'efectivitat d'uns manuals que s'han confeccionat amb el seu assessorament.

Si tenim en compte l'absència de regulació específica i l'estandardització en relació amb el contingut de l'informe que es podria emetre per part de l'expert independent, cal indicar que hauria de seguir l'esquema

d'un informe de procediments acordats al qual s'incorporarien determinats annexes, com:

- Presentació de les credencials del signant de l'informe.
- Procediments d'avaluació duts a terme i prèviament acordats amb la gerència (si no es detallen al cos de l'informe).
- Detall de les incidències detectades (si no es detallen al cos de l'informe) i
- Carta de manifestacions de la gerència.

l' congrés)

Resum de les sessions del 27è Congrés de l'AMA a Aix en Provence

Xavier Cardona
Direcció General

En aquest congrés, que va tenir per amfitriona la COMPAGNIE REGIONALE DES COMMISSAIRES AUX COMPTES AIX BASTIA, es van desenvolupar diverses sessions i debats el resum dels quals oferim a continuació:

1. BREU RESUM DELS ASPECTES POLÍTIQS, ECONÒMICS I NORMATIUS MÉS RELLEVANTS DELS PAÏSOS DE L'AMA

Patrice Dando, Daniel Faura i Federico Broglia van desenvolupar un breu resum dels aspectes més rellevants de cada país pel que fa als aspectes polítics, econòmics i legislatius sobre temes fiscals, mercantils i d'auditoria.

2. EL FUTUR DE LA PROFESSION

La sessió es va estructurar en dues intervencions d'Antoni Gómez i Angelo Colombo.

Antoni Gómez va començar la seva presentació indicant que la tecnologia afecta totes les professions. Auditors i comptables seran les professions més afectades pel canvi tecnològic. Els principals impactes sobre la nostra activitat professional tindran relació amb: les bases de dades i l'anàlisi de dades. El que és essencial, és gratuït. Clients molt ben informats. Molts treballs tradicionals de compliment automatitzats. Risc de competidors disruptius. Reducció de la fidelitat dels clients. Necessitat d'aportar valor afegit permanentment.

Va posar l'accent en la 4a edició de la *Guia pràctica de direcció per a petites i mitjanes firmes*, publicada per IFAC, que aprofundeix en els passos necessaris per integrar la tecnologia en les firmes professionals.

Pel que fa al futur dels treballs d'auditoria, es van plantejar les qüestions següents:

- Garantia en temps real. El final dels comptes anuals?
- Focus en els riscos

- Accés múltiple a la informació
- Ordinadors i informació segura essencials per al nostre confort
- Equips multidisciplinars

Va fer palès que és essencial mantenir el nostre rol d'interès públic que es basa en tres pilars: ètica i independència, competència professional i escepticisme professional.

S'hauran d'afrontar canvis organitzatius com: revisió d'horaris, conciliació, carrera professional, sentit del treball, el repte de la grandària, multidisciplinarietat, etc.

També va destacar els reptes de l'informe integrat i va convidar a consultar el Portal de coneixement global IFAC.

Per la seva banda, Angelo Colombo va destacar el nombre d'ordres professionals que agrupen als Dottori commercialisti. Hi ha 131 ordres a Itàlia que agrupen 118.833 membres. Roma encapçala el nombre de membres amb 10.293, i l'Ordre d'Oristano és la més petita, amb 111 membres. A continuació, va repassar la composició dels membres menors de 40 anys d'edat entre les diferents àrees geogràfiques. Va acabar fent unes reflexions sobre la grandària dels despatxos; sobre com la dimensió pot incidir sobre el seu desenvolupament i oportunitats; la importància del talent; la fidelització de l'*staff*; la globalització i la tecnologia i el canvi.

3.NOVES ACTIVITATS PROFESSIONALS

Patricia Reverter va centrar la seva presentació en les novetats en el *reporting* no financer i el rol de l'auditor. Es va centrar en quins són els objectius de la Directiva de report no financer.

- Augmentar la transparència de les empreses
- Augmentar la confiança dels inversors, dels consumidors i de la societat
- Promoure la diversitat en els òrgans de govern de les societats cotitzades
- Contribuir a l'agenda global de la sostenibilitat (ODS, COP21, etc.)

- Impulsar la gestió sostenible de les organitzacions
- Facilitar les fiances sostenibles de la Unió Europea

L'aprovació del projecte de la Llei de 23 d'octubre de 2018 amplia l'àmbit d'aplicació a les empreses de més de 250 treballadors. Els indicadors que es defineixen són:

- Impostos i subvencions desglossats per país
- Retribucions dels consellers
- Polítiques anticorrupció i suborn
- Polítiques AML (polítiques antiblanqueig de capitals)
- Plantilla desglossaments per gènere, tipus de contracte
- Salaris i diferències salarials
- Absentisme
- Conciliació
- Formació
- Igualtat

- Sinistralitat
- Polítiques de subcontractació i pràctiques d'homologació de proveïdors

Tots aquests aspectes els ha de verificar un expert independent. A continuació, va exposar les bases del procés de verificació.

També va descriure els marcs principals del report no financer. El Global Reporting Initiative (GRI) i l'International Integrated Reporting Council (IIRC). Per concloure, va reflexionar sobre cap a on ha d'anar el futur de la verificació i el paper dels auditors?

Carlo Arlota va dissertar sobre el paper professional de l'assessor financer i la rellevància d'aquesta funció per a les pimes; el suport a les pimes que vulguin créixer: l'elecció entre capital i deute. Les finances innovadores s'han de conèixer i els professionals hi poden ajudar positivament.

Va parlar d'Elit. És una plataforma de servei internacional creada per acompanyar les empreses. Excel·lent per als seus projectes de creixement. Elit ofereix accés a una xarxa internacional i fonts de finançament diversificades.

En general, les pimes no poden gestionar de manera independent els requisits necessaris per preparar una emissió de minibons. En aquests casos, s'aconsella posar-se en contacte amb un assessor. En particular, l'assessor:

- Duu a terme una avaluació dels costos i beneficis de l'operació
- Elabora un pla de negocis, i verifica la sostenibilitat financera
- Dona suport a l'empresa en la preparació de la documentació necessària que sol·liciten els inversors

4. LA GESTIÓ DEL TALENT

Eva Aldeguer es va centrar en l'equitat de gènere en la professió d'auditoria. A Espanya, la distribució dels auditors per gènere és d'un 75 % d'homes i un 25 % de dones. Pel que fa al Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya (CCJCC), la proporció de col·legiats és d'un 81,84 % d'homes i un 18,16 % de dones. El CCJCC va crear un grup de treball per a l'equitat de gènere que va arribar a les conclusions següents:

- L'auditoria és una professió en què hi ha una relativa equitat en la primera etapa de contractació.
- En general, en les firmes d'auditoria no hi ha cap impediment per a la carrera professional de les dones, però es constata una falta de suport, ja que les dones tenen dificultats de conciliació laboral per la maternitat.
- En el sector de l'auditoria no es constata l'existència de discriminació a bretxa salarial.
- Igual que en la resta de sectors, falten referents femenins, atesa la poca representativitat de les dones dins del col·lectiu i dins dels càrrecs directius de les firmes.

- La promoció de les firmes d'auditoria és meritocràtica.

Els objectius del grup de treball són:

- Incrementar la presència de les dones en el col·lectiu dels professionals de l'auditoria financera.
- Incrementar la representació de les dones en els càrrecs directius de les firmes d'auditoria.
- Donar visibilitat social a les dones auditores amb càrrecs directius, de manera que puguin anar creant referents en el mercat.
- Introduir la perspectiva de gènere en la gestió de les firmes.

També va comentar els resultats d'una enquesta que es va fer al CCJCC. Va apuntar algunes mesures que s'han de dur a terme, com la flexibilitat laboral (horària, en el temps i l'espai) i les quotes obligatòries, per acabar amb un detall de què estan fent algunes firmes d'auditoria.

Michel Isnel va basar la seva intervenció a tenir cura de la relació amb els empleats i col·laboradors per construir una relació de lleialtat que permeti la retenció del talent a les organitzacions. Per a això és molt important comunicar i intercanviar informació, assegurar-se que els missatges siguin els adequats i donar suport a la gestió de la relació amb el client.

Què s'entén per "gestionar la relació amb el client"?:

- Treballar amb empatia.
- Saber fer preguntes, reformular.

- Saber com identificar les necessitats que responen a preguntes materials i les expectatives que no es compleixen.

5. LA FISCALITAT DIGITAL

En aquesta sessió, Federico Broglia va presentar un document elaborat per la comissió fiscal de l'AMA, formada per Simona Bianciardi, Llorenç Maristany i el mateix Federico Broglia, sobre el règim especial de l'IVA per a grups en els països de l'AMA. (Aquest document es pot consultar a la WEB de l'AMA).

Simona Bianciardi va dissertar sobre la fiscalitat de les criptomonedes a França, partint de l'evolució de la legislació des de l'any 2014 fins al projecte de llei del 2018. Va fer palès que és important que els estats siguin actors d'aquest canvi i no plataformes de simple suport.

Stella Raventós-Calvo va centrar la seva ponència en els aspectes fiscals de l'economia digital, les propostes de la Comissió Europea i els problemes de l'aplicació dels principis tradicionals de la fiscalitat. Els més comuns són l'extraterritorialitat, la manca de presència física (organització permanent), l'actiu cada vegada més intangible i l'augment de valor creat pels usuaris.

Llorenç Maristany va posar damunt la taula les qüestions principals relatives a la fiscalitat de les criptomonedes, s'entén per aquestes els pronunciaments, a data actual, de la Direcció General de Tributs. Va posar l'accent en la definició de criptomoneda i d'*Exchanger* (persona o empresa que es dedica a la compravenda i l'intercanvi de monedes virtuals). Va tractar la imposició directa i indirecta de les criptomonedes a Espanya i la problemàtica de l'aplicació a l'ITPAJD.

Es poden consultar totes les presentacions a la web de l'AMA.

<http://www.arcama.org/noticies/congresso-ama-26-ottobre-2018-in-aix-en-provence>

l'auditoria)

Els nous informes. L'experiència pràctica en un petit despatx d'auditoria

Eva Aldaguer

*Membre del Comitè Tècnic i del
Consell Directiu del CCJCC.
Auditora*

Crec que no descobreixo res de nou si poso de manifest que complir amb la normativa d'auditoria de manera rigorosa i adaptar-nos als canvis cada cop més freqüents que hi ha en la nostra professió, és més costós en aquells despatxos on, per la seva dimensió, l'estructura és més limitada. Amb aquest article, intentaré transmetre el que ha suposat per al nostre despatx (amb un volum d'auditories que no supera les vint i on la tipologia de clients majoritàriament és el de la petita i mitjana empresa familiar) adaptar-nos a la nova normativa d'auditoria.

Com a novetat més destacada, aquest any 2018 hem hagut de reportar d'acord amb el nou model d'informes que estableix la NIA-ES 700 (Revisada) i això ha suposat un esforç addicional per a tots els membres de l'equip. En primer lloc, les necessitats de formació han augmentat de forma considerable, per aquest motiu, ja en el mes de setembre just tornant de vacances, vam haver d'estudiar la nova normativa que ens afectava, tant les NIA-ES 260, 510, 570, 700, 705, 706, 720, 805 "Revisades" com la NIA-ES 701 que tracta de la "Comunicació de les qüestions clau de l'auditoria en l'informe d'auditoria emès per un auditor independent".

Posteriorment, també durant aquesta etapa preliminar, vam decidir comunicar a tots els nostres clients els canvis que s'havien produït i vam muntar un petit dossier explicatiu que vam utilitzar com a presentació, posant èmfasi en les novetats principals: a partir d'ara els nous informes d'auditoria tindrien un nou format i a més a més, incorporarien i es posarien de manifest aquells "aspectes més rellevants" de l'auditoria. Donat que els nostres clients són, en la seva majora, recurrents, no va ser difícil identificar i posar-nos d'acord en aquells aspectes més rellevants (qüestions clau) que, tal i com es defineixen en la NIA-ES 701, són aquelles qüestions, segons el judici professional de l'auditor, de la major significativitat en l'auditoria dels estats financers del període.

Un cop ho havien entès, els clients més proactius fins i tot s'atreuen a suggerir-nos aquells aspectes sobre els quals havíem d'aprofundir més en detall, donat que els hi havien comportat una major complexitat o consideraven que havien estat més rellevants. En aquest sentit doncs, l'acceptació va ser força generalitzada, tot i que hi van haver certes "queixes" donat que alguns clients percebien que la informació de les

“qüestions clau” o “aspectes més rellevants” mostraria en realitat, riscos i debilitats pròpies de l'entitat.

Com a aspecte positiu, destacar que quasi tots els clients van entendre que els requeriments de la nova normativa suposava un esforç addicional del personal més qualificat de la nostra firma i més implicació del soci i en general, van acceptar una modificació dels honoraris entorn al 10% d'increment respecte l'any anterior.

L' ETAPA DE PLANIFICACIÓ

L' entrada en vigor de les NIA-ES l'any 2014 ja va suposar un canvi en la manera d'auditar, però en el meu parer, les noves NIA-ES Revisades i la NIA-ES 701 han servit per interioritzar plenament que l'enfoc de riscos és el que ha de guiar tot el nostre treball. Potser per això, en el cas del nostre despatx, la participació del soci en el treball, principalment en l'etapa de planificació, ha estat clau. En la determinació de les qüestions de major significativitat es requereix d'un judici professional més reflexiu i amb més experiència que és el que proporciona el soci, però a la vegada el cap d'equip l'ha de saber transmetre en funció del treball que ha executat. Així doncs, en despatxos de petita dimensió forçosament el soci o els membres de l'equip amb major experiència i criteri són els que han hagut de realitzar un esforç d'anàlisi addicional. Si no hagués estat així, podríem haver caigut en el parany de seguir auditant sense una perspectiva global, fent proves sense sentit i moltes vegades “sobreauditant”.

Tal com estableix la NIA-ES 300 “Planificació de l'auditoria dels estats financers”, l'estratègia global d'auditoria ha de permetre determinar l'abast, el moment de realització i la direcció de l'auditoria, i també ha de guiar el desenvolupament del pla d'auditoria. Aquests aspectes són claus per a un desenvolupament del treball d'acord amb la normativa i addicionalment, i no per això menys

important, són bàsics per aconseguir que el nostre treball sigui eficient i no perdre'ns en un munt de proves que no ens porten enlloc. Segons la NIA-ES 315 (que ja portem quatre anys aplicant), la base pel disseny i realització dels procediments d'auditoria passa per identificar i avaluar, prèviament, els riscos d'incorrecció material en els estats financers i en les afirmacions sobre tipus de transaccions, saldos comptables i informació a revelar. Doncs bé, com hem identificat i tractat aquest riscos ?

En el nostre cas, ha estat bàsic disposar d'un software informàtic específic d'auditoria per seguir una pauta i poder deixar documentat tot el nostre treball realitzat en aquesta etapa de planificació que resumim a continuació:

- Revisió analítica en la fase de planificació per tal d'obtenir un coneixement suficient de l'entitat i del seu entorn.
- Avalució de riscos generals : riscos inherents, riscos vinculats al control i risc de continuïtat d'explotació.
- Avalució de riscos per àrees de treball o cicles.
- Avalució del risc de frau.

Com a resultat dels processos anteriors, hem identificat una sèrie de riscos d'incorrecció material en determinades àrees, però per determinar quins d'ells són significatius ha calgut una interacció important entre el soci i els membres de l'equip. Diria més, ha consistit en un treball en equip entre el soci i l' encarregat del treball, que potser anteriorment no es donava amb tanta freqüència. Addicionalment, hem hagut de tenir força cura amb documentar correctament, d'acord amb la normativa, tot el treball realitzat i les conclusions obtingudes en relació a aquests riscos així com qualsevol revisió o canvis en la planificació inicial del treball.

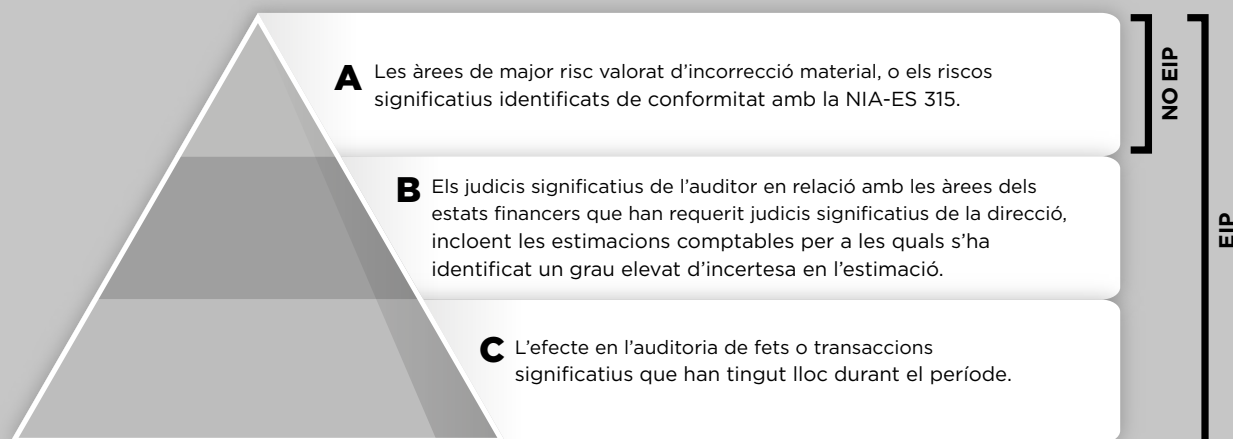
IDENTIFICACIÓ DE LES QÜESTIONS CLAU O ASPECTES MÉS RELLEVANTS DE L'AUDITORIA

Tal com ja hem anticipat al començament de l'article, la gran novetat de les opinions d'auditoria emeses en aquest exercici 2018 ha estat, sens dubte, la inclusió, d'acord amb la NIA-ES 701, de les qüestions clau o els aspectes més rellevants d'auditoria.

A mode de recordatori, hem de tenir clar que el procés d'identificació de les qüestions clau o aspectes més rellevants de l'auditoria segueix el següent esquema:

- 1) Qüestions comunicades als responsables del govern de l'entitat.
- 2) Qüestions que han exigit una major atenció per part de l'auditor al realitzar l'auditoria.
- 3) Qüestions clau o aspectes més rellevants de l'auditoria (les de major significativitat).

Seguint aquest esquema, hem hagut de determinar, entre les qüestions comunicades als responsables del govern de l'entitat aquelles que ens hagin requerit atenció significativa i per fer-ho hem hagut de tenir en compte l'apartat 9 de la NIA-ES 701, que es resumeix en l'esquema següent :

Font: Quaderns Tècnics nº 76 - Departament tècnic CCJCC

Entre les qüestions identificades de conformitat amb aquest esquema hem hagut de determinar les que han estat de major significativitat i aquestes han estat, en conseqüència, les qüestions clau o aspectes més rellevants de l'auditoria que hem posat de manifest en l'informe.

En aquest procés de selecció la interacció entre el soci i l'equip ha tornat a ser bàsica, donat que ha requerit bàsicament del nostre judici professional i de reflexions que hem hagut de fer entre tots. Teníem clares les àrees identificades de més risc (les havíem determinat conjuntament en l'etapa de planificació), però el dubte que se'ns plantejava era quina o quines triàvem per comunicar a l'informe; amb una n'hi ha prou? per què no totes? és obligatori esmentar-ne sempre una? La decisió no va ser fàcil, sobretot ens els primers informes que signàvem. En aquells casos on la importància relativa de l'àrea era rellevant o en aquelles àrees en que s'incloïen estimacions o altres càlculs més complicats ho teníem clar, però a vegades, perquè no dir-ho, se'ns feia molt difícil determinar quin aspecte posàvem de manifest en l'informe i ens plantejàvem què passava, també, si no en posàvem cap. Respecte a aquest últim punt, en el nostre despatx vam adoptar la política de que es podíem emetre informes amb cap aspecte rellevant només en els casos d'entitats sense activitat o aquelles en que no hi hagués àrees de risc d'incorrecció material ni càlculs complexos. Val a dir, però, que finalment en tots els informes signats n'hi ha hagut com a mínim un.

Pel que fa a la redacció de cada qüestió clau o aspecte més rellevant de l'auditoria en l'informe, voldria destacar que no hem tingut cap mena de dificultat en explicar el motiu pel qual la qüestió era considerada de la major significativitat ni en explicar els procediments o proves aplicades. El que si se'ns va plantejar com a tema de discussió era el fet

de si havíem de concloure o no respecte al resultat dels procediments aplicats. Finalment, i donat que la normativa no ho indica, vam decidir no concloure al respecte, a no ser que el client així ens ho demanés expressament, cosa que ha passat en comptades ocasions.

LA COMUNICACIÓ DE LES QÜESTIONS CLAU ALS RESPONSABLES DE GOVERN

Recordem, primer de tot, que les qüestions clau o aspectes més rellevants cal seleccionar-los entre les qüestions prèviament comunicades als responsables del govern de l'entitat i que aquesta comunicació ha de ser el punt de partida dins del procés d'identificació d'aquestes qüestions, seguint l'esquema que he explicat en el punt anterior.

La NIA-ES 260 Revisada, també de nova aplicació, és la que estableix les pautes de comunicació de l'auditor amb els responsables del govern de l'entitat i la forma de documentar tota aquesta comunicació.

Tal i com he explicat al principi d'aquest article, la primera comunicació amb els responsables dels òrgans de govern de l'entitat es van mantenir tot just arribant de vacances, per comunicar-los els principals canvis en els models d'informes d'auditoria i les seves implicacions. Com que la comunicació principalment era verbal, posteriorment redactàvem un petit "memoràndum" on constaven els punts tractats i les persones a qui ens havíem dirigit, per tal de documentar degudament en els papers de treball la comunicació mantinguda. Val a dir que les NIA-ES estableixen l'obligatorietat de comunicar per escrit només les qüestions relatives a la independència en auditories d'entitats d'interès públic i la comunicació de les deficiències significatives en el control intern, podent realitzar-se verbalment la resta de les comunicacions. Malgrat tot, en ocasions sí que ens trobàvem amb problemes a l'hora de determinar a qui dirigíem les nostres comunicacions, doncs passa que en aquest tipus d'entitats amb les que treballem, sovint l'òrgan de govern no està implicat en la direcció financera i algunes vegades (més de les que voldríem) no creu necessari implicar-s'hi. En aquests casos sí que optàvem per una forma de comunicació escrita, per tal de deixar constància de que ens havíem dirigit a la persona adequada.

SEGON ANY D'APLICACIÓ

Actualment, ja en plena etapa preliminar de les auditories de l'exercici 2018 és important ressaltar que quan ens hem tornat a reunir amb l'equip per identificar i avaluar els riscos d'incorrecció material en els estats financers, en aquelles entitats on no hi ha hagut cap fet rellevant diferent a l'any anterior, hem observat que probablement els aspectes claus o rellevants, haurien de ser els mateixos que l'any anterior. I si aquest fet es produeix any rere any, correm el risc de que els aspectes comunicats en l'informe d'auditoria es converteixin en un "copy-paste" repetitiu

que no aportin cap mena de valor. Probablement aquest primer any d'aplicació hem tornat a guanyar la confiança dels clients doncs els nous informes ens han permès explicar el nostre treball i traslladar als usuaris de la informació aquells aspectes que més ens han preocupat. Però si cada exercici destaquem els mateixos aspectes, cosa que pot passar perfectament en el tipus d'entitats que auditem si no hi ha algun fet excepcional, els informes d'auditoria es tornaran a percebre com a repetitius i de poca utilitat (és que sempre dieu el mateix!). Potser llavors caldrà un nou canvi de l'enfoc en els informes i una nova normativa....

I ja per a concloure i com a resum d'aquest article, destacar que en el nostre cas, les hores de dedicació als encàrrecs d'auditoria s'han vist incrementades en un percentatge aproximat del deu per cent respecte al temps utilitzat l'any anterior. En el meu cas, la percepció és que la major participació en el treball com a soci dels encàrrecs i la interacció més freqüent amb l'equip i el client ha suposat millorar la qualitat dels treballs, poder interioritzar, d'una vegada per totes i de forma efectiva la planificació per riscos i posar de manifest aquells aspectes importants de l'entitat que potser no s'esmentaven en informes anteriors. Tot això, que no és poc, és el que en traïem de positiu d'aquest primer any d'experiència en l'aplicació dels nous informes d'auditoria.

l'entitats no lucratives)

Informes d'auditoria de comptes d'entitats no lucratives: experiències d'aquest primer any d'aplicació

Nuria Quevedo

Sòcia de QUEVEDO AUDIT,
Chief Financial Officer de
Drivania, Grupo Camina
i membre de la Comissió
d'Entitats no Lucratives

Arran de la Resolució de l'ICAC, de 23 de desembre de 2016, amb la incorporació d'una nova NIA-ES (la 701-Comunicació de les qüestions clau de l'auditoria en l'informe d'auditoria emès per un auditor independent) i la modificació de les NIA-ES relatives a l'emissió d'informes, es va obrir un període d'expectatives i incertesa per a tots nosaltres, ja que ens plantejava un repte de canvi important. Ara, com que ja ha passat el primer any, podem analitzar-ne les conseqüències.

Tal com s'expressa en la mateixa exposició de motius d'aquesta resolució, la modificació de les NIA-ES es refereix, en síntesi, a diversos aspectes de l'informe d'auditoria de comptes, tant del contingut com de l'estructura, així com a les comunicacions que han de dur a terme els auditors de comptes amb l'òrgan responsable de l'entitat auditada o amb les autoritats supervisores d'aquesta entitat, en especial quan es tracta d'entitats d'interès públic.

D'aquesta manera, l'informe d'auditoria passa a tenir una estructura i un ordre diferents, i hi figura, en primer lloc, el paràgraf d'opinió i, a continuació, el paràgraf de fonament d'opinió, on s'incorpora una manifestació sobre la independència de l'auditor i en el qual es recolliran, si s'escau, les excepcions que es detectin i, en segon lloc, diversos apartats:

D'una banda, s'incorporen tres seccions noves pel que fa a:

- «Qüestions clau en l'auditoria» o «Aspectes més rellevants de l'auditoria», segons si es tracta d'entitats d'interès públic o no, respectivament, en la qual es recolliran, almenys, els riscos que es consideren més significatius en el desenvolupament del treball d'auditoria.
- Incertesa material relacionada amb el principi d'empresa en funcionament, en la qual es recolliran, si és procedent, les circumstàncies que puguin afectar aquest principi, d'acord amb la NIA-ES 570 (Revisada).
- «Altra informació», entesa com els estats o els documents que es presenten juntament amb els comptes anuals, però limitats, amb caràcter general, als que estan requerits per disposicions legals o reglamentàries.

35%

D'altra banda, es modifica el contingut de les seccions següents:

- La responsabilitat dels administradors, en què, com a novetat, s'exigeix que, quan l'entitat auditada tingui un òrgan de supervisió del procés d'elaboració de la informació financera diferent de l'òrgan que formuli els comptes anuals o altres estats financers, com succeeix amb la Comissió d'Auditoria en les entitats d'interès públic, s'han d'identificar ambdós òrgans socials.
- La responsabilitat dels auditors de comptes, el contingut explicatiu de la qual s'amplia considerablement, i es permet, d'altra banda, que l'esmentada informació pugui anar en el cos de l'informe o en un annex adjunt.

Adicionalment, els informes d'auditoria sobre comptes anuals d'entitats d'interès públic han d'incorporar, d'acord amb el que exigeix l'article 10 del Reglament (UE) núm. 537/2014, determinada informació addicional relativa a diferents aspectes, com: el període de contractació, els serveis prestats a l'entitat auditada i a les entitats que hi estiguin vinculades per una relació de control, així com la confirmació de la concordança de l'informe addicional per a la comissió d'auditoria de l'entitat i l'opinió que conté l'informe d'auditoria.

En resum, els nous models d'informe, obligatoris per als treballs d'auditoria corresponents a exercicis econòmics que es van iniciar a partir del 17 de juny de 2016,

comportaven uns canvis rellevants, tant en l'estructura com en el contingut; amb requeriments específics, segons si es tracta d'auditories d'entitats d'interès públic (EIP) o d'entitats que no ho són.

Sense cap dubte, la novetat més gran d'aquests nous models d'informe, amb impacte en el nostre treball com a auditors, ha estat l'obligació de comunicar les qüestions clau de l'auditoria (per a les entitats d'interès públic) o els aspectes més rellevants (per a les entitats que no són d'interès públic), amb el propòsit de millorar el coneixement de l'entitat auditada, ja que es proporciona més transparència sobre el treball que es duu a terme. En definitiva, en ambdós casos, l'objectiu principal és incorporar en l'informe una descripció de les qüestions que han estat les més significatives en l'auditoria i la manera en què les ha tractat l'auditor.

En la pràctica, decidir quins són els aspectes rellevants o les qüestions clau i com s'han de comunicar implicava, per la novetat, un repte important per als auditors de comptes, però també ho ha estat la tasca pedagògica que hem hagut de dur a terme envers els nostres clients perquè entenguessin i acceptessin el nou informe d'auditoria. En definitiva, aquestes modificacions ens han exigut nous esforços de planificació, documentació i comunicació.

Als que vam assistir enguany al XXVIII Fòrum de l'Auditor professional a Sitges, se'ns va presentar una anàlisi de com havia anat aquest primer any d'aplicació del nou informe d'auditoria per a les empreses cotitzades.

Un resum de les dades més significatives que es van presentar en aquest Fòrum, basats en l'Informe "KPMG Qüestions clau en els nous informes d'auditoria. Lliçons de l'experiència en el període 2017-2018" pot ser el següent:

- Nombre mitjà de qüestions clau informades: 3 qüestions clau per a les empreses cotitzades (3,7 per a les de l'Ibex 35). Si bé hi ha sectors com el de la banca i serveis financers que arriben a tenir una mitjana de 5 qüestions clau informades en els respectius informes d'auditoria.
- Més del 30% de les qüestions clau d'auditoria informades per informe tenen relació amb la recuperabilitat del Fons de Comerç (48%),

reconeixement d'ingressos (43%), recuperabilitat d'actius per impost diferit (35%) i provisions, contingències i litigis (34%).

L'experiència d'aquest primer any d'aplicació de l'esmentada resolució amb les auditories de comptes anuals d'entitats no lucratives (ENL) pot ser molt diferent. Per això, amb aquest article volem fer una reflexió, i repassar els diferents aspectes d'aplicació per a la majoria de les ENLs (les que no són entitats d'interès públic) que contenia aquesta resolució.

Com tots, els auditors d'ENLs també ens hem trobat amb diversos reptes.

El primer ha estat saber explicar als nostres clients els canvis que hi ha hagut a la normativa i per què l'informe d'enguany seria diferent. En la majoria dels casos, ja els havíem avançat els temes al tancament de l'auditoria de l'exercici anterior, la qual cosa ens ha facilitat la tasca enguany. Si bé l'avanç del paràgraf d'opinió a la primera pàgina ha estat agraït de manera generalitzada, la inclusió dels aspectes més rellevants per a l'auditoria (AMRAs) en l'informe no sempre ha agradat.

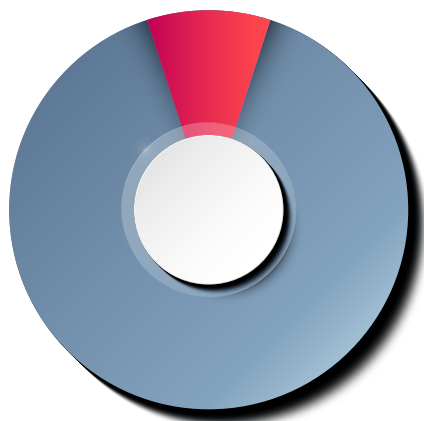
Un segon repte ha estat la comunicació amb els òrgans de Govern de les entitats auditades, ja que, en molts casos, sobretot en entitats petites, aquests òrgans estan molt lluny del dia a dia de l'auditoria i no sempre entenen que la seva responsabilitat també inclou involucrar-se en aquests temes. El fet de comunicar-los les qüestions clau o els aspectes més rellevants (en la majoria dels casos) i que, a més, aquests apareguin en l'informe d'auditoria, és el punt que ha comportat més dificultat i ha necessitat una gran tasca pedagògica. De vegades, ha costat fer-los entendre que el fet que aquests aspectes rellevants per a l'auditoria es mostrin en l'informe no és negatiu per a l'entitat sinó tot al contrari, ja que aporten claredat i transparència.

A continuació, exposem l'anàlisi dels efectes de la nova normativa en els informes d'auditoria del sector, per això hem utilitzat una mostra bastant àmplia d'informes (318 informes). Per a l'elaboració d'aquestes estadístiques s'han fet servir les dades de les auditories de comptes anuals d'ENLs que han dut a terme els diversos membres de la Comissió Tècnica d'Entitats no Lucratives del Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya i la informació existent sobre ENLs en la base de dades de l'ICJCE sobre informes.

ESTADÍSTICA D'INFORMES AMB O SENSE AMRA

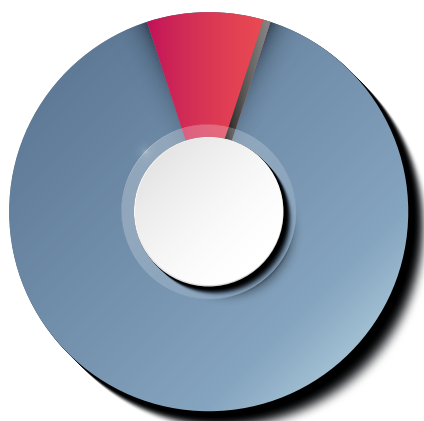
- Sense AMRA (31)
- Amb AMRA (287)

El 90,25% dels informes de comptes anuals d'ENLs emesos contenen almenys un aspecte rellevant per a l'auditoria, la qual cosa és bastant raonable, ja que són molt pocs casos en què, per la grandària o la poca significativitat de l'entitat, la normativa permet no incloure aquesta secció en l'informe d'auditoria que emet l'auditor independent. Aquest percentatge és del 100% en societats cotitzades i/o d'interès públic.

NÚM. D'AMRA S PER INFORME

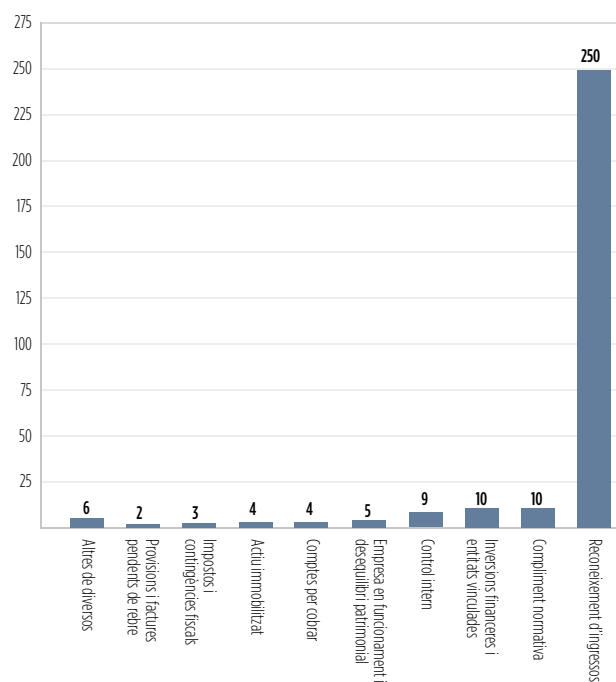
- Amb 1 AMRA (258)
- Amb 2 AMRA (27)
- Amb 3 o més (2)

El 89,90% del informes de comptes anuals emesos amb AMRAs en contenen un, mentre que el 9,41% en contenen 2 i només un 0,70% en contenen 3 o més. Aquí ja ens trobem una gran diferència amb les societats

cotitzades i/o entitats d'interès públic, en què el percentatge mitjà de qüestions clau, segons l'informe que ens van presentar, és de 3.

MOTIU DELS AMRAS

Pel que fa als aspectes sobre els quals s'ha informat, ens trobem que en la gran majoria dels casos (un 82,51%) tenen relació amb el reconeixement d'ingressos, tant de la mateixa activitat com de les subvencions que s'han rebut. En societats cotitzades i/o entitats d'interès públic també hi figura aquest aspecte com a significatiu (43%), però apareixen d'altres com a més rellevants.

En conclusió, podem dir que hem superat aquest primer any amb èxit (com sempre que se'ns han presentat nous reptes en la nostra professió), hem dedicat més temps i esforç i hem arribat a resultats molt semblants per a la majoria dels nostres clients ENLs.

Enhorabona a tothom!

El nou informe, tot i que és més llarg i més complex pel que fa a la redacció, ha estat acceptat finalment pels nostres clients, ja que consideren que l'opinió és més clara i accepten que és comunicui més i millor.

l'comptabilitat)

Una nova reforma comptable? (I)

Departament Tècnic

Tal com s'ha difós àmpliament, pel que fa als exercicis que s'han iniciat a partir de l'1 de gener de 2018, han entrat en vigor dues normes internacionals d'informació financera, la NIIF 9 i la NIIF 15, que afecten, la primera, al tractament dels instruments financers i, la segona, al reconeixement d'ingressos procedents de contractes amb clients. I pel que fa als exercicis que s'han d'iniciar a partir de l'1 de gener de 2019, també entrarà en vigor la NIIF 16, que afecta al tractament dels arrendaments. Aquestes normes internacionals d'informació financera també han estat adoptades per la Unió Europea mitjançant els corresponents Reglaments (UE)¹ i, per tant, són aplicables en la formulació dels comptes anuals consolidats dels grups cotitzats (aquells en què, a la data de tancament de l'exercici, alguna de les societats del grup ha emès valors admesos a cotització en un mercat regulat) i d'aquells altres grups que voluntàriament decideixin aplicar les NIIF-EU en la formulació dels seus comptes anuals consolidats.

En aquest escenari, són moltes les societats que han preguntat als seus auditors si aquesta reforma de les normes comptables internacionals afectava al PGC² i, per tant, a la formulació dels comptes anuals individuals o els comptes anuals consolidats formulats sota NOFCAC³. I la resposta, fins fa unes setmanes, era que no tenien cap impacte directe, ja que l'aplicació de la normativa internacional de comptabilitat requereix la incorporació prèvia a les normes comptables nacionals, és a dir, la modificació del PGC, i ni s'havia produït aquesta modificació ni s'havia iniciat cap tràmit o procediment per dur-la a terme. Però des del 3 d'octubre passat, la resposta n'és una altra.

Aquest dia, per tal de donar compliment al tràmit d'audiència pública, que va concloure el 2 de novembre passat, es va donar a conèixer el Projecte de Reial decret pel qual es modifica el Pla General de Comptabilitat aprovat per Reial decret 1514/2007, de 16 de novembre [...] (d'ara endavant, el Projecte de Reial decret), amb el qual es volen introduir els canvis necessaris en la norma de registre i valoració 9a "Instruments financers" i en la norma de registre i valoració 14a "Ingressos per vendes i prestació de serveis" del PGC per adaptar-les, en determinats aspectes, a la NIIF-UE 9 i a la NIIF-UE 15, respectivament.

En aquesta mateixa data, i per donar compliment també al tràmit d'audiència pública, es va donar a conèixer el Projecte de Resolució de l'ICAC per la qual es dicten normes de registre, valoració i elaboració dels comptes anuals per al reconeixement d'ingressos pel lliurament de béns i la prestació de serveis, resolució que desenvolupa aquesta norma de registre i valoració 14a "Ingressos per vendes i prestació de serveis" modificada.

1 Reglaments (UE) de la Comissió números 2016/2067, de 22 de novembre de 2016, 2016/1905, de 22 de setembre de 2016 (modificat pel número 2017/1987, de 31 d'octubre de 2017) i 2017/1986, de 31 d'octubre.

2 Pla General de Comptabilitat, aprovat pel Reial decret 1514/2007, de 16 de novembre.

3 Normes per a la Formulació dels Comptes Anuals Consolidats, aprovats pel Reial decret 1159/2010, de 17 de setembre.

Així mateix, cal recordar que al mes d'abril passat es va difondre també, en el tràmit d'audiència pública, el Projecte de Resolució de l'ICAC pel qual s'aproven els criteris de presentació dels instruments financers i altres aspectes comptables relacionats amb la regulació mercantil de les societats de capital, el text definitiu de la qual, a la data de tancament de l'edició d'aquesta revista, encara no s'ha aprovat. Projecte de resolució que, al fil de la *NIC-UE 32 Instruments Financers: Presentació* i no perquè s'hagi modificat recentment, té per objectiu desenvolupar els criteris de presentació dels instruments financers que recull el PGC, així com aclarir les implicacions comptables que es deriven de la regulació mercantil, aquest últim aspecte aliè completament a la *NIC-UE 32*.

Amb aquest article no volem repassar totes les novetats que aquestes normes han d'introduir en la nostra normativa comptable, sinó que volem oferir una visió general, en aquesta primera part, de les modificacions que afecten els instruments financers, que completarem, en el proper número de l'Auditor, amb les que afecten al reconeixement d'ingressos procedents de contractes amb clients.

Abans d'això, també cal destacar que el legislador de moment no s'ha plantejat traslladar al PGC el nou tractament comptable dels arrendaments operatius que planteja la *NIIF-UE 16*, que comporta el registre d'un actiu en concepte de dret d'ús d'un bé i d'un passiu pel valor actual dels compromisos financers assumits. I ho justifica, com s'indica en la introducció del Projecte de Reial decret, en entendre que, com que és un canvi "radical" en el tractament comptable dels contractes d'arrendament operatiu, "requereix un estudi més detallat que permeti identificar amb claredat la base conceptual que sosté el reconeixement d'un contracte que s'ha d'executar com un actiu i, en particular, quina és la línia divisòria entre el registre en balanç dels compromisos financers que s'assumeixen en els contractes d'arrendament operatiu i els que puguin incórrer en un altre tipus de contractes que s'han d'executar."

Pel que fa a les novetats que introdueix la *NIIF-UE 9*, cal indicar en primer lloc que no totes s'han traslladat al Projecte de Reial decret, perquè es considera que algunes tracten casuístiques que afecten principalment entitats del sector financer, que tenen una regulació comptable específica, i que la seva rellevància és menor per a la resta d'entitats, o perquè introdueixen una complexitat no desitjada.

D'aquesta manera, pel que fa a la classificació i valoració dels instruments financers, el Projecte de Reial decret redueix de sis a tres les categories dels actius financers que, a més, són diferents de les que estableix la *NIIF-UE 9* i que són: actius financers a valor raonable amb canvis en el compte de pèrdues i guanys, actius financers a cost amortitzat i actius financers a cost. Com que ha desaparegut la categoria actius financers disponibles per a la venda, la variació de valor de tots els instruments financers valorats a valor raonable s'ha de presentar en el compte de pèrdues i guanys. Cal destacar també, pel que fa als instruments financers híbrids, l'eliminació del requeriment d'identificar i separar els derivats implícits en un contracte principal que sigui un actiu financer (si el contracte principal és actiu no financer o un passiu, financer o no, es manté la comptabilització separada del derivat implícit i del contracte principal). Cal afegir que aquests canvis també motiven la modificació d'algunes de les normes per a l'elaboració dels comptes anuals, i els models de balanç, estat total d'ingressos i despeses reconegudes i compte de pèrdues i guanys.

El segon canvi rellevant que introdueix la *NIIF-UE 9*, i molt debatut, ha estat la modificació del model de deteriorament de valor dels crèdits i els valors representatius de deute, que d'un model que es basa en pèrdues incorregudes (registre de la pèrdua per deteriorament condicionat a la prèvia existència d'un esdeveniment de pèrdua o incompliment) passa a un altre que es basa en el concepte de pèrdua esperada, per a la quantificació de la qual es requereix considerar tota la informació raonable i sustentable, fins i tot la que es refereix al futur. No obstant això, aquí el nostre legislador, que considera que la línia divisòria entre l'enfocament de la

“pèrdua incorreguda” i l'enfocament de la “pèrdua esperada” no és del tot evident per a les empreses que no siguin entitats de crèdit, ha decidit no introduir el nou enfocament en el Projecte de Reial decret i, per tant, mantenir el criteri que s'està aplicant en matèria de deteriorament de valor dels crèdits i valors representatius de deute.

Pel que fa a la comptabilitat de cobertures, que s'assenyala com el tercer canvi rellevant de la NIIF-UE 9, el nostre legislador sí que ha considerat pertinent introduir, en línies generals, el nou enfocament internacional en el Projecte de Reial decret. Així, tot i que no es modifica la tipologia de cobertures (de valor raonable, de fluxos d'efectiu i cobertura neta d'una inversió a l'estranger), ni en termes generals el seu tractament comptable, sí que s'introdueix més flexibilitat en els requisits per poder aplicar l'anomenada comptabilitat de cobertures; d'aquesta manera, s'incrementen els instruments que es poden designar com a instruments de cobertura i les partides que poden designar-se com partides cobertes, es modifiquen les condicions perquè la cobertura es qualifiqui com a eficaç, desapareixent els llistats quantitius en definir la ràtio de cobertura exigible, i també es permet que l'empresa pugui continuar aplicant la comptabilitat de cobertures malgrat sorgeixi un desequilibri en la compensació de la variació de valor o dels fluxos d'efectiu de l'instrument de cobertura i de la partida coberta, sempre que mantingui l'objectiu de gestió del risc i s'ajustin les quantitats de l'instrument de cobertura o de la partida coberta per recuperar la ràtio de cobertura. També, com fa la norma internacional, el Projecte de Reial decret permet a les empreses optar, com a política comptable, per continuar aplicant els criteris actualment vigents.

Finalment, pel que fa als instruments financers, cal destacar que el Projecte de Reial decret introdueix unes altres modificacions no motivades per l'adaptació de la NIIF-UE 9, com són, amb un abast general, una revisió de la definició de valor raonable que s'inclou en el Marc Conceptual de la Comptabilitat, en línia amb la *NIIF-UE 13 Valoració del valor raonable* o la modificació de la *Nota 9a Instruments financers del model* normal de memòria, en línia amb els requisits d'informació que recull la *NIIF-UE 7 Instruments financers: Informació per revelar*.

I, pel que fa a l'entrada en vigor de totes aquestes modificacions, cal indicar que la disposició final del Projecte de Reial decret estableix que, tot i que ha d'entrar en vigor el dia següent al de la publicació en el BOE, s'ha d'aplicar als exercicis que s'iniciïn a partir de l'1 de gener de 2020. Així mateix, en els comptes anuals corresponents al primer exercici que s'iniciï a partir de l'1 de gener de 2020, tot i que no es podrà ometre la informació comparativa, sí que es podrà optar per no reexpressar-la, i, a més, estarà condicionada

la reexpressió, si és l'alternativa elegida, al fet que els nous criteris puguin aplicar-se sense biaix retrospectiu. També en la memòria d'aquest primer exercici s'ha d'incloure a la nota de “Bases de presentació dels comptes anuals” determinada informació sobre la primera aplicació dels canvis introduïts pel que fa al registre i valoració dels instruments financers.

A continuació, ens referirem, sense sortir de l'àmbit dels instruments financers, al Projecte de Resolució de l'ICAC pel qual s'aproven els criteris de presentació dels instruments financers i altres aspectes comptables relacionats amb la regulació mercantil de les societats de capital (d'ara endavant, el Projecte de Resolució).

Tal com ha passat amb altres resolucions de l'ICAC que desenvolupen aspectes del PGC, aquest projecte eleva al rang de resolució determinades interpretacions que s'inclouen en les consultes de l'ICAC publicades fins a la data, tot i que també revisa alguna d'aquestes interpretacions, però ho fa sense resoldre com transitar de la interpretació que s'inclou en la consulta a la interpretació diferent inclosa en el projecte (de fet, el Projecte de Resolució no inclou cap disposició transitòria).

Pel que fa al contingut, en primer lloc trobem una sèrie de definicions (entre d'altres, la de patrimoni net, instruments de patrimoni, passiu financer, instrument financer compost) que són la base per a la classificació dels instruments financers que s'han emès, sense perjudici que s'hagi de considerar també la realitat econòmica i no només la forma jurídica dels instruments que s'han emès. Cal indicar també que el text inclou altres definicions de patrimoni net als efectes de determinades operacions regulades en la legislació mercantil; d'aquesta manera es defineix el patrimoni net als efectes de la distribució de beneficis, de la reducció obligatòria de capital social, de la dissolució obligatòria i de l'adquisició d'accions o participacions pròpies, tot i que no sempre en els mateixos termes que fa servir la normativa mercantil.

També es defineixen els costos de transacció d'un instrument financer, en termes anàlegs al PGC, però si bé el PGC només preveu que les despeses que es deriven d'una transacció amb instruments de patrimoni propi es reconeguin en el compte de pèrdues i guanys quan s'hagi desistit de l'operació, el Projecte de Resolució estén aquest tractament a les operacions amb instruments de patrimoni propi que no afecten l'import total dels fons propis (ampliacions de capital amb càrrec a reserves, reduccions de capital per compensar pèrdues, creació de noves accions mitjançant la divisió del seu valor nominal, etc.) i a les operacions que no s'hagin inscrit en el Registre Mercantil abans que acabi el termini legal per a la formulació dels comptes anuals.

A continuació, analitza el tractament de les aportacions socials, ja siguin aportacions dels socis al capital social (accions o participacions comunes, amb privilegi, sense vot o rescatables) o un altre tipus d'aportacions als fons propis, incloses les que es fan a compte de futures ampliacions de capital, així com dels instruments de patrimoni net que no constitueixen aportacions al capital social (per exemple, les obligacions convertibles o els plans de retribució a empleats i administradors mitjançant el lliurament d'instruments de patrimoni propi). Cal fer esment, pel que fa a la data d'efectes comptables de les ampliacions o reduccions de capital, que el requisit d'inscripció registral abans de la formulació dels comptes anuals al qual, en termes generals, es refereix el PGC (punt 9 de la NECA 6a) s'indica en el Projecte de Resolució en uns altres termes; d'aquesta manera, s'exigeix que la inscripció registral tingui lloc abans que conclogui el termini legal per a la formulació dels comptes anuals, i s'indica també quan se supera aquest termini, en els comptes anuals de l'exercici en què té lloc la inscripció, es reexpressarà la informació comparativa de l'exercici anterior (en síntesi, un tractament anàleg al d'NRV 19a pel que fa a la data d'efectes comptables d'una combinació de negocis, quan entre la presa de control i la inscripció registral hi ha el tancament d'un exercici social). Així mateix, també s'indica que la reformulació dels comptes anuals no afectarà el registre de l'operació (llevat que s'hagi comès un error en la comptabilització).

També es desenvolupa el tractament comptable de les aportacions no dineràries, els desemborsaments pendents, les prestacions accessòries, els comptes en participació i l'usdefruit i la nua propietat d'accions o participacions socials.

Pel que fa als negocis amb accions o participacions pròpies, s'analitzen l'adquisició i l'alienació d'accions o participacions pròpies i de la societat dominant i els contractes d'intercanvi o permuta financera sobre les accions o participacions pròpies; no obstant això, el Projecte de Resolució no aclareix el tractament de l'usdefruit d'accions o participacions pròpies.

També dedica sengles articles a la reformulació de comptes anuals i l'esmena d'errors comptables, tot i que no aporten cap novetat. Pel que fa a la comptabilització de la remuneració dels administradors, estableix un criteri per presentar-la com a despesa de personal o com a despeses per serveis exteriors.

Pel que fa a l'aplicació del resultat, a més d'aclarir com el condicionen la resta de partides de patrimoni net, s'estableix que el dividend obligatori es registrarà com a despesa financera, per a la qual cosa s'aplica el mateix raonament que justifica que l'instrument financer emès que atorga aquest dret s'hagi de mostrar en el passiu del balanç, tot i que l'aportació de l'inversor s'hagi fet a títol de capital social. S'aclareix també el

tractament comptable de les primes d'assistència a la junta general i d'altres despeses que es deriven de la formulació dels comptes anuals i dels avantatges dels fundadors en les societats anònimes, així com la comptabilització de l'aplicació del resultat des del punt de vista del soci.

En el capítol que es dedica a les operacions d'augment de capital i reducció, es detalla el tractament comptable de les modalitats d'augment per compensació de crèdits, augment amb càrrec a reserves, reducció per pèrdues, reducció per dotar la reserva legal o les reserves disponibles, reducció mitjançant la devolució del valor de les aportacions o l'adquisició de participacions o accions pròpies per a la seva amortització; així com la comptabilització en el soci.

També s'analitza l'emissió d'obligacions, les obligacions convertibles i les obligacions o instruments similars obligatòriament convertibles en accions o amb relació de bescanvi variable.

En els últims capítols s'aborden la liquidació ordinària i les implicacions comptables dels diversos tipus de modificacions estructurals i del trasllat a territori espanyol del domicili social. D'aquesta manera, amb aquest afany de regulació exhaustiva que es pot observar en tot Projecte de Resolució, s'analitzen les derivades comptables de la transformació, la fusió (criteris per a la comptabilització, la comptabilitat de les societats adquirent i adquirida, la fusió inversa, la fusió transfronterera), l'escissió (criteris per a la comptabilització, la comptabilitat de les societats adquirent i adquirida i la dels seus socis, l'escissió inversa) i la cessió global d'actiu i passiu (criteris per a la comptabilització, la comptabilitat de les societats cessionària i cedent i la del soci aquesta última).

I pel que fa a l'entrada en vigor, cal advertir que el Projecte de Resolució estableix que –una vegada s'ha publicat en el BOE– serà aplicable als comptes anuals dels exercicis que s'iniciïn a partir de l'1 de gener de 2019, és a dir, amb un any d'antelació (llevat que es modifiqui la data de tancament de l'exercici social) a la data d'aplicació que es preveu en el Projecte de Reial decret.

Romandrem atents a la tramitació del Projecte de Reial decret i del Projecte de Resolució i als canvis que es puguin introduir, fins a l'aprovació definitiva, en els aspectes que hem destacat en aquesta primera part del nostre article.

Finalment, us emplacem a la segona part, en el proper número de l'Auditor, en el qual revisarem les novetats que afecten el reconeixement dels ingressos procedents de contractes amb clients, qui sap si ja sobre la base del text finalment aprovat de les normes que afecten aquesta matèria.

l'escola d'auditoria)

Espai de recerca

Jesús Manuel García

Màster en Auditoria de
Comptes i Comptabilitat
BARCELONA AUDITORS,
S.L.P. Auditor-Jefe de Equipo

Tutor

Albert Grebol

Socio Director de Grèbol i
Collet Auditores, S.L.P.
Licenciado en Ciencias
Económicas y Empresariales
– Universidad de Barcelona
Màster de auditoria – Instituto
de Censores Jurados de
Cuentas de España

**Aquest article és un extracte
del treball de Fi de Màster de la
promoció 2017/18, del Màster en
Auditoria de Comptes i Comptabilitat
de la Universitat Abad Oliba.**

QUINES CONCLUSIONS ES PODEN EXTREURE DESPRÉS DEL PRIMER ANY D'IMPLANTACIÓ?, I COM POT SER EL SEU FUTUR?

La implantació del nou informe d'auditoria a Espanya ha estat la culminació a un procés de normalització internacional promogut des de l'IAASB, com a organisme emissor de les Normes Internacionals d'Auditoria, i ha suposat, a més, un dels canvis més visibles en la professió d'auditoria de comptes en els últims anys que, més enllà dels aspectes de forma o d'estructura, ha implicat importants novetats en quant al contingut i informació que aporta.

Així, fruit d'una major transparència, han vist la llum qüestions de gran rellevància interna per a cada entitat, denominades qüestions clau d'auditoria (QCA) per les EIP, o aspectes més rellevants de l'auditoria (AMRA), per les no EIP.

Era d'esperar que aquests canvis generessin, tant l'augment de les comunicacions de l'auditor amb la Direcció de l'empresa, com una major atenció i escepticisme de l'auditor, amb la finalitat d'aconseguir millores en la qualitat del treball i informes més transparents, per tal de millorar la confiança dels usuaris.

En aquesta fase inicial també s'hauria d'esmentar el notable esforç que ha suposat, tant la determinació del nombre de QCA/AMRA, com la major dedicació de temps i recursos, sense oblidar-nos de certes incidències sorgides, sigui la revelació o no de certs fets, com les possibles conseqüències en la relació comercial amb el client.

Per tant, l'entrada en vigor de la Llei 22/2015, com a adaptació de la Directiva 2014/56/UE i R(UE) 537/2014, fa de la transparència l'argument principal del canvi normatiu per aconseguir, mitjançant la major claredat en la informació que aporten les QCA/AMRA, una major confiança en els Estats Financers.

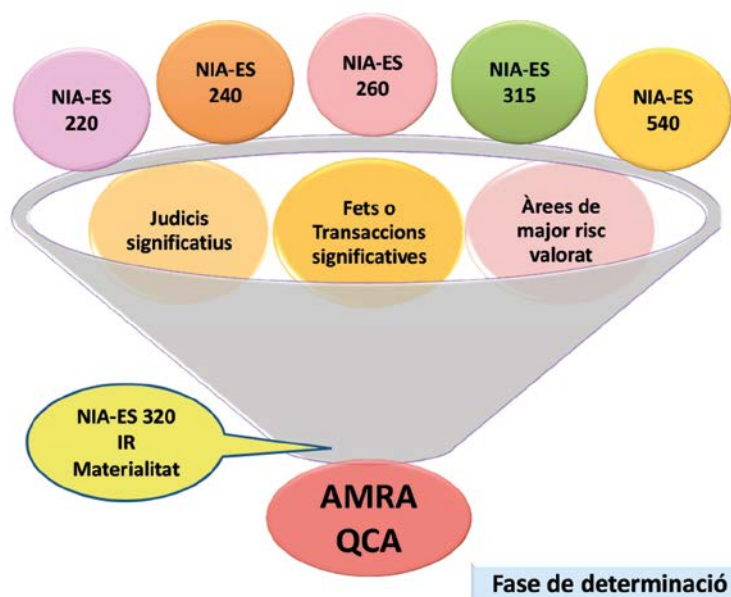
Segons la pròpia NIA-ES 701, destaquem dues fases en l'elaboració del nou informe, contingudes en la seva guia d'aplicació.

En la fase de determinació de les QCA/AMRA, s'han d'incloure aquelles que van exigir una major atenció per, mitjançant l'aplicació dels filtres

de judici professional i de la importància relativa, arribar a determinar les qüestions clau preliminars.

A més, el judici professional pot atendre a aspectes subjectius, com l'esforç aplicat, la gravetat de les dificultats trobades, les deficiències en els controls, les interrelacions d'àrees, la comprensió dels usuaris, la complexitat, o la percepció de materialitat de la qüestió.

En relació a la divulgació de les QCA/AMRA, a més d'estar en una secció separada de l'informe, s'haurà d'incloure la informació, considerant que aquesta complementa i aprofundeix a la que apareix en els Estats Financers, tenint en compte que, en cap cas, no ha de substituir l'opinió modificada que recull la NIA-ES 705, ni la relacionada amb l'empresa en funcionament de la NIA-ES 570.

D'altra banda, aclarir que els paràgrafs d'èmfasi i d'altres qüestions de la NIA-ES 706 es presenten separats de la secció de QCA/AMRA.

Pel que fa al seu llenguatge, les QCA/AMRA s'han de redactar individualment, de forma breu, comprensible, amb informació útil, i evitant la utilització de tecnicismes o que puguin significar una opinió separada o parcial sobre els Estats Financers.

És en el Regne Unit on el Financial Reporting Council (FRC), com a organisme supervisor, ha realitzat un seguiment en dues fases sobre la implantació dels nous informes d'auditoria, fins a la data. D'aquest estudi volem destacar que, en relació amb les QCA (Key Audit Matters en Anglès o KAM):

- Van aparèixer riscos de caràcter estàndard o genèric (com el frau en el reconeixement d'ingressos i l'elusió de controls per part de la Direcció) en un percentatge elevat dels casos.
- El nombre de riscos va oscil·lar entre 1 i 10, amb una mitjana aritmètica de 3'5 sense incloure els riscos estàndard, o de 4'2 si s'inclouen aquests, amb una elevada influència del sector (similituds) i de la grandària o complexitat organitzativa en el nombre de revelacions.
- Quant a la tipologia de riscos, existeix una gran concentració, doncs els 15 primers suposen el 87% del total, essent els més comuns el deteriorament d'actius, els impostos diferits i la recuperabilitat dels actius per impostos diferits, el deteriorament del fons de comerç, l'elusió de controls per part de la Direcció, el frau en el reconeixement d'ingressos, la comptabilització d'ingressos, i finalment les provisions.

En quant a la possible evolució futura en el Regne Unit, és previsible que es desvetllin, cada vegada més, les qüestions significatives que es van obtenint, de manera que és d'esperar que apareguin quantificacions de les mateixes, així com les avaluacions realitzades per part dels auditors sobre les polítiques i estimacions comptables, juntament amb la introducció en els informes de gràfics i diagrames.

A Espanya, ja s'estan aplicant aquests canvis normatius per als exercicis econòmics iniciats a partir del 17 de juny de 2016, inicialment amb molts dubtes, doncs derivat d'aquests, s'ha plantejat una consulta a l'ICAC amb data 21 de març d'aquest 2018, sobre la possibilitat de que per a les entitats no EIP no aparegués cap AMRA en l'informe.

Concretament, els tres escenaris que condueixen a aquest extrem, dins de la secció AMRA en l'informe són el de l'existència no comunicada (per excepció), l'existència, però que dóna lloc a una opinió modificada (NIA-ES 705 revisada) o, simplement, la no existència d'AMRA (explicitar).

En relació al Treball de Final de Màster, i com a treball de camp, s'ha analitzat per a l'exercici finalitzat el 31 de desembre de 2017, les QCA incloses en els informes d'auditoria de gairebé totes les societats cotitzades al Mercat Continu Espanyol, 114 societats i 110 grups consolidats, i del que se'n poden extreure certes conclusions, tant quantitatives com qualitatives.

Des del punt de vista quantitatiu, s'observa el fet de que no existeix ni un sol informe sense QCA, essent la mitjana aritmètica d'aparició de 2'3, per les CC.AA.II. i de 3'0 per les CC.AA.CC. A més, existeix una gran concentració de les QCA en certes tipologies, tenint en compte que tant per a CC.AA.II. com per a CC.AA.CC., una tercera part de les tipologies de QCA acumula un 80% del total de les QCA extretes.

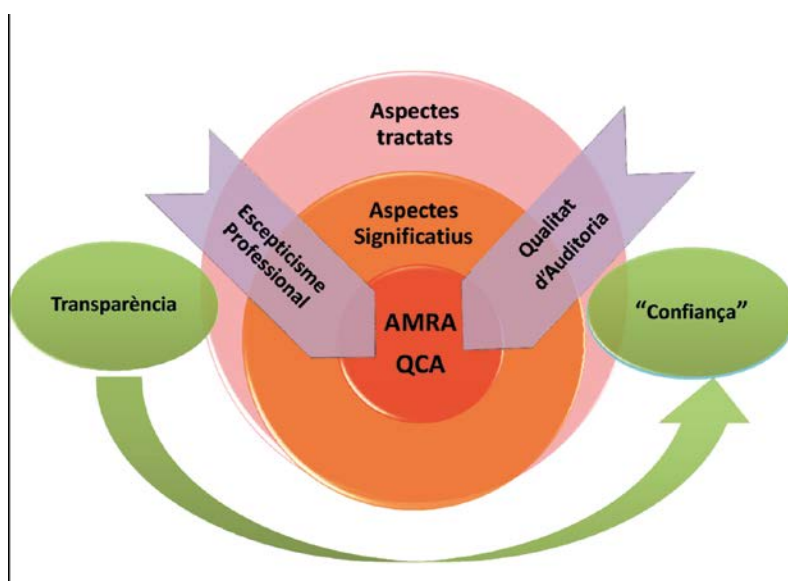
Com se'n desprèn de les dades, les categories d'ingressos, fons de comerç, actius per impost diferit, estimacions (segons el seu objecte), i deterioraments (tant d'actius com de deutors), acaparen els primers llocs d'ambdues classificacions.

Qualitativament, cal distingir entre QCA recurrents (les més freqüents) o puntuals (menys repetides o aleatòries), destacant la influència directa que té el sector en les categories de QCA revelades, si bé, hi ha un punt en comú que és l'agregació o desagregació d'una QCA, fet que actua en detriment de la transparència.

D'altra banda, no podem obviar que la xifra d'importància relativa influeix directament en la determinació de les QCA/AMRA, sent necessària la justificació del seu càlcul, de les seves modificacions, i fins i tot de la seva publicació futura. A tenir en compte que en el Regne Unit, en un 79% dels casos, les firmes d'auditoria analitzades en l'estudi dut a terme pel FRC, van prendre com a xifra de materialitat per a l'informe, un percentatge del 5% sobre el Benefici abans d'Impostos.

Un altre efecte dels nous informes, és l'augment de les comunicacions entre l'auditor i la Direcció de l'entitat. Aquesta major fluïdesa pot fer millorar certes qüestions per part de la Direcció abans de concloure l'auditoria (immediatesa), així com també pot ser un incentiu per afegir o aclarir certa informació en els Comptes Anuals (transparència).

En definitiva, i de cara a la nostra tasca com auditors, les QCA/AMRA estan seguint un procés estratificat i progressiu, començant en la fase de planificació, passant per les comunicacions de les mateixes i valorant la seva significativitat i adequació als riscos propis de cada entitat, per donar resposta als mateixos.

Alguns indicis per decidir si un assumpte és o no és QCA/AMRA i, en conseqüència, sobre la seva aparició en la secció corresponent de l'informe d'auditoria, poden ser l'existència de consultes prèvies amb la Direcció, el temps dedicat a resoldre i evidenciar un assumpte tractat, la necessitat d'ajut i la participació de tercers o la utilització de judicis de valor i subjectivitat. És a dir, qüestions que desperten l'escepticisme professional de l'auditor.

Per acabar aquest article, i des del punt de vista del prestigi i reputació de les firmes d'auditoria, se'ns presenta una oportunitat per a la realització de treballs amb qualitat i ben valorats, tant pel client com pels inversors i la societat en general, i on el tret diferencial haurien de ser la transparència i la confiança.

l'escola d'auditoria)

El futur de la formació

Sílvia López
Gerent Escola d'Auditoria

És un plaer apropar-me a tots vosaltres a través de la nostra revista com a gerent de l'Escola d'Auditoria del Col·legi de Censors Jurats de Comptes de Catalunya.

Per conèixer-nos una mica, permeteu-me compartir amb vosaltres la meves dues passions professionals. La meva trajectòria ha estat sempre dedicada a l'àmbit de la gestió en el món de l'empresa. En paral·lel a les meves responsabilitats en el món empresarial, sempre he trobat temps per dedicar-me al meu hobby: la docència. Diuen que el hobby es defineix com aquella activitat que es practica com a afició habitualment en les estones d'oci. Jo diria molt més en relació amb el meu hobby: satisfacció personal de veure com la teva experiència professional i el teu esforç permet que properes generacions comencin o, en el cas de professionals en actiu, desenvolupin la seva carrera professional gràcies a l'experiència compartida a les aules.

Aquesta conciliació de les meves dues passions professionals fa que sigui un orgull formar part d'una institució tan compromesa amb la societat i amb la professió com és el Col·legi de Censors de Catalunya.

Tots som conscients que estem en un moment de canvi al món empresarial, a l'economia en general i, com a conseqüència, en el rol i la manera de fer del professional d'auditoria. Això implica unes necessitats futures de formació per als nostres professionals molt diferents de les que es requerien en el passat.

Tenint en compte la velocitat amb què es produeixen els canvis en el nostre entorn, la formació ha de posar èmfasi en les característiques fonamentals: qualitat, flexibilitat, anticipació als canvis, orientació al client, competències i tecnologia. Hem d'anar de la mà dels nostres professionals per tal que puguin fer front als nous reptes amb la professionalitat, la qualitat, el valor afegit i l'orgull que sempre ha demostrat el nostre col·lectiu.

Tots tenim al cap canvis fonamentals en el nostre entorn com, per exemple: el canvi tecnològic, la globalització, els canvis en la regulació, la necessitat d'una bona gestió del talent, etc. Per això, la formació ha d'estar preparada tant per complir les necessitats dels professionals com per potenciar encara més el nostre compromís social.

El Col·legi ha de donar resposta a les preocupacions de les firmes i dels auditors que han d'estar cobertes amb un nivell de qualitat excel·lent i en el moment adequat. Parlem de temes com la qualitat, la gestió de riscos, la tecnologia, el *compliance*, la responsabilitat social corporativa, el rol transversal de l'auditor, la transparència, l'ètica, la rellevància creixent de la informació no financera, l'estratègia i el suport en la presa de decisions empresarials.

A l'Escola d'Auditoria treballem de forma molt estreta amb la Direcció Acadèmica per tal de continuar sent la referència en formació per a col·legiats, col·laboradors, associats i altres parts interessades davant d'aquesta nova etapa de reptes importants i interessants.

La implementació dels canvis afecta de manera diferent les petites, mitjanes i grans firmes. La formació ha de tenir molt en compte aquest punt per entendre i donar-los suport de forma segmentada segons les necessitats. La formació ha d'estar en contacte continu amb els professionals, les firmes, les empreses, les entitats i el mercat, ja que el factor anticipació en el *portfoli* formatiu serà un requeriment absolut per a l'èxit en els objectius de la formació.

Som conscients de les moltes ocasions en què el professional s'enfronta a llargues jornades de treball i, per aquest motiu, la formació ha d'optimitzar al màxim l'aplicació dels avenços tecnològics per tal d'arribar a tots els professionals. És molt important treballar activament en el suport d'una bona conciliació entre la vida professional i la vida personal dels nostres professionals, perquè no hagin de sacrificar la seva formació i puguin aconseguir el repte de retenir el talent. Lligat amb aquest punt de dedicació intensiva a la professió, és fonamental aplicar la tecnologia en els processos que aporten menys valor per tal que l'auditor concentri la seva dedicació a aquelles tasques en les

quals aporta realment el valor afegit. En la mesura que s'aconsegueixi aquest pas, s'aconseguirà fer més atractiva la professió als joves i atraurem de forma més efectiva talent a la professió. En aquest aspecte, hi ha un repte molt rellevant per part de la formació: donar el suport formatiu adequat a les noves generacions.

Tenint en compte que la professió es transversal, la formació ha de complir cada vegada més amb aquest requeriment de transversalitat. Aquest fet implica un *portfoli* formatiu, no només en temes *core* com l'auditoria i la comptabilitat, sinó també en aspectes tan crítics com els recursos humans, el *project management*, l'estratègia, l'ètica, la innovació o la comunicació efectiva.

La formació ha de ser un element de suport perquè es reconegui encara més la importància del professional de l'auditoria a l'economia i, alhora, s'aconsegueixi que el nostre col·lectiu es senti orgullós de la seva professió.

L'Escola vol intensificar el diàleg amb els *stakeholders* amb el compromís de definir una programació que permeti afrontar els reptes i les oportunitats de la professió. Tot això passa sens dubte per explorar noves eines i recursos tecnològics per tal d'aplicar els més adients a les necessitats del nostre col·lectiu i al nostre pla formatiu. Entre altres accions, tenim previst implementar *webinars*, píndoles informatives, fer més èmfasi en les xarxes socials, etc.

Compteu amb nosaltres!

l'pericials)

Sessió de debat sobre actuacions pericials en diferents àmbits

Carme Montserrat
Auditoria y Assurance
Auren

La Comissió d'actuacions pericials ha posat en marxa una iniciativa per fomentar el debat entre els censors que duen a terme, o volen fer-ho en un futur, actuacions pericials en l'àmbit economicofinancer. Així, periòdicament es programarà una sessió on membres de la comissió presentaran casos basats en encàrrecs reals que han dut a terme, com a punt de partida per a un debat obert que entenem que pot ser molt enriquidor. A continuació, us ressenyem la primera de les sessions que va tenir lloc el 26 de setembre passat.

És van exposar dos exemples reals d'informes de *forensic*, que van servir de base per comentar diferents aspectes que afecten les actuacions pericials, i es va començar per la importància de la definició de l'encàrrec rebut a l'hora d'enfocar una pericial. La sessió va permetre que tothom aportés la seva experiència, i aquestes són algunes de les idees o conclusions que es poden extreure després de tres hores de posada en comú i debat.

David Muntané
Membre de la
Comissió d'actuacions
pericials del CCJC
Soci De Munt
Audit&Forensic, SLP

En la fase inicial, la designació del pèrit no sempre es produeix per la mateixa via, pot ser nomenat de part per l'advocat o bé designat pel jutge o pel Tribunal, fet que pot condicionar les característiques de l'encàrrec que rep el pèrit.

Cal entendre de forma clara l'encàrrec rebut, per la qual cosa és aconsellable emplenar un full d'encàrrec on es detalli l'objectiu i l'abast del treball, a més de planificar el treball, el calendari i els honoraris professionals. Si el pèrit és designat judicialment no hi haurà cap full d'encàrrec com a tal, sinó que hi haurà, en primer lloc, un nomenament per part del Jutjat o Tribunal, en el qual se'ns informarà (de vegades molt concisament) sobre l'objecte de la pericial, i se'ns requerirà perquè ens pronunciem sobre l'acceptació o no acceptació de l'encàrrec, i finalment, en cas d'acceptació, s'emetrà una diligència d'ordenació mitjançant la qual es duu a terme la designació com a pèrit judicial. Aquesta última seria "equivalent" al full d'encàrrec entre particulars.

En aquest últim supòsit es possible la sol·licitud, prèviament a l'inici dels treballs, d'una provisió de fons, i, tanmateix, si els temes són molt tècnics el pèrit pot requerir l'informe o dictamen d'altres pèrits per poder dur a terme l'encàrrec rebut.

En qualsevol de les dues maneres de contractació, cal que el pèrit, un cop hagi entès l'abast i l'objecte de l'encàrrec rebut, defineixi i identifiqui la informació que serà necessària per poder dur a terme la pericial de manera adequada i comprovar-ne la disponibilitat, ja que la manca o la insuficiència d'informació relativa al cas pot comportar limitacions o por fins i tot arribar a comportar la impossibilitat de dur a terme l'informe tècnic.

També és recomanable, a la finalització del treball i abans d'emetre l'informe pericial, obtenir una carta de manifestacions de la direcció, procediment que s'utilitza en l'auditoria de comptes, que és un document en el qual es poden posar per escrit les manifestacions orals que li han fet al pèrit per tal de limitar la responsabilitat respecte aquestes.

En funció de la jurisdicció es poden classificar les diferents actuacions, en diferents tipus:

- Laboral
- Penal
- Mercantil
- Civil

En qualsevol cas, cal que la terminologia i el llenguatge que s'emprin, així com el contingut de l'informe, siguin clars, entenedors i que siguin el màxim de didàctics possible, ja que l'informe pericial ha de servir de base i ser un element útil perquè el jutge pugui tenir-hi una opinió fonamentada.

Es molt important definir de forma clara l'estructura de l'informe, que, en un format ideal, hauria de contenir com a mínim els punts següents:

- Antecedents
- Objecte

- Documentació que s'utilitza / Fonts d'informació
- Metodologia i càlculs que s'han dut a terme
- Limitacions i altres
- Dictamen o conclusions
- Dades d'identificació del pèrit i petit currículum
- Annexos

A la sessió de debat es va comentar la possibilitat que el dictamen o les conclusions es presentin al principi, ja que d'aquesta manera s'obtenen de forma directa les conclusions finals, i que després es detalli de quina manera el pèrit ha fonamentat el seu dictamen o conclusions, per a la qual cosa s'utilitzarà l'apartat de metodologia i càlculs que s'han dut a terme.

També es va comentar la conveniència d'incloure tota la informació en el cos de l'informe pericial o bé incloure-la en annexos per fer més lleuger el cos de l'informe.

La conclusió clara per part de tots va ser que el dictamen del pèrit ha de cenyir-se a l'encàrrec tècnic rebut i que no ha d'incloure judicis de valor, ja que és als lletrats de les parts i, en última instància, al jutge, a qui li pertoca aquesta tasca.

Quant als casos que s'han comentat al debat, el primer va obrir el debat sobre la diferència entre "lucre cessant" i "dany emergent", que són dos conceptes que de vegades es confonen, perquè estan molt vinculats però que en el fons són molt diferents, i no sempre correspon una indemnització pels dos conceptes, motiu pel qual cal definir molt bé i tenir clar cadascun dels conceptes a l'hora de fer la pericial.

El dany emergent és la quantificació econòmica de forma contrastada, acreditable i objectiva del perjudici que es genera com a conseqüència d'un fet imputable a un tercer.

Per exemple, una inversió que s'ha dut a terme que no es pot aprofitar per cap activitat que no sigui la pactada inicialment i per la qual no es podran obtenir ingressos o beneficis futurs o, per exemple, una despesa o un sobrecost que no s'ha produït si no ha tingut lloc el fet en qüestió.

Habitualment corresponen a despeses ocasionades per un fet actual, és a dir, que ha ocorregut, però també es podria donar el cas d'un dany emergent per despeses que s'hagin de dur a terme, per tant, sabent que es generarà un dany emergent futur. Aquest últim, no sempre és fàcil d'avaluar, ja que correspon a despeses no materialitzades en el moment en què el pèrit emet l'informe.

Al contrari, el "lucre cessant" es sosté en una hipòtesi de com s'haurien produït els fets en el cas que no hagués succeït el fet que genera el dany.

El seu objecte és reposar al perjudicat en la situació en què es trobaria si el succés no s'hagués produït. Dit de forma ràpida, seria la quantificació del benefici que s'ha deixat d'obtenir. Per dur a terme la quantificació per qualsevol d'aquests dos conceptes, cal que com a pèrits siguem molt curosos a l'hora de determinar els fets, tant anteriors a l'incident com posteriors.

En referència a aquest tema, es va exposar un cas en què un pèrit va rebre l'encàrrec de fer una pericial per un "lucre cessant" a causa de la rescissió d'un contracte de lloguer de manera anticipada, abans que acabés el termini pactat per l'arrendament durant el qual el llogater estava obligat al pagament de la renda estipulada.

En aquest cas, el pèrit va poder contrastar que l'immoble s'havia llogat al cap de poc temps després de la rescissió del contracte, i que, per tant, el període de manca d'ingrés de renda pel lloguer no podia correspondre a tot el període contractual restant, sinó que només corresponia al període entre la data de rescissió del contracte i la data del nou lloguer de l'immoble, perquè el local només va estar uns pocs dies sense llogar.

Per tant, en l'estimació d'un lucre cessant cal incloure els beneficis que siguin acreditats, certs i concrets suportats de forma clara i demostrable per part de qui sol·licita la indemnització.

Així mateix, l'explicació detallada de l'informe va servir de base per poder debatre com calcular el marge de contribució, o bé el marge brut o net, etc., que servirà de base per a la quantificació del lucre cessant.

El segon dels casos que es van comentar a la sessió va ser sobre una pericial, amb l'objectiu de demostrar l'absència de culpabilitat de l'administrador en la gestió d'una societat que es trobava en situació de concurs de creditors.

En aquesta pericial es van documentar i acreditar diferents aspectes comptables i mercantils que donaven indicis de la fortuïtat del concurs, fet que exclouia la culpabilitat expressa per part de l'òrgan de govern en la gestió de la societat concursada.

També es va comentar el contrainforme o contrapericial, que és l'informe o dictamen que s'emet per contrarestar un informe que ja ha emès un altre pèrit.

És un contrast d'una pericial existent i es sotmet a verificació per tal de veure la congruència, contradiccions, rigor, fonament, consistència, fonament tècnic, possibles errors de càlcul, etc.

Cal avaluar si la pericial que s'ha de rebatre inclou unes conclusions clares i ben estructurades per la congruència amb les dades i la informació determinades amb rigor, a partir de fets evidents i suficients per poder arribar a aquestes conclusions, per a la qual cosa s'aplicarà una metodologia adequada.

Les contrapericials intenten trobar tots els punts dèbils de la pericial que estan estudiant o analitzant. L'enfocament ha de ser una mica diferent, ja que per una banda s'ha de fer una crítica objectiva a la pericial que s'analitza (ja sigui de la metodologia que s'utilitza, de les fonts d'informació, dels càlculs que es duen a terme o de les conclusions que s'assoleixen a partir dels càlculs o bé una combinació de tots quatre aspectes), però a més el pèrit ha d'aportar els seus propis fonaments per tal de defensar l'assoliment d'unes conclusions totalment contràries en relació amb uns mateixos fets.

Aquest tipus d'informes pericials poden resultar molt útils a l'hora d'aprendre de les metodologies i càlculs que han fet servir altres professionals, així com, al contrari, en alguns casos tenir clar quins són els procediments erronis a l'hora de fer una pericial d'aquestes característiques i que, per tant, no hem de fer sevir.

I, ja per acabar, tot i que l'informe pericial és molt important, tal com hem comentat anteriorment, caldria tenir en consideració que ho és tant o més la seva ratificació i exposició davant del jutge.

Cal preparar la defensa en sala de l'informe pericial, així com les preguntes que possiblement puguin fer-se en la fase d'interrogatori.

Habitualment, a banda de sol·licitar que el pèrit ratifiqui el contingut de l'informe, el procés normal és:

- Exposició íntegra de l'informe.
- Explicació de les conclusions o dels aspectes més significatius.

Per tal de desenvolupar aquests aspectes, es poden assenyalar altres documents, materials, etc., o també citar paràgrafs concrets de l'informe per tal de facilitar als interessats la ubicació de les idees dins de l'informe.

- Donar respostes a aspectes tècnics, conclusions, etc., de la pericial que els lletrats de les parts sol·licitin.
- Comentaris de la pericial per part de la part contrària.

És important remarcar que el pèrit s'ha de limitar als fets que descriu l'informe, i no s'ha de posicionar de forma clara cap a una de les parts. Cal que es mantingui el màxim de neutral possible, ja que ha de tenir present en tot moment que, encara que la pericial l'hagi encarregat una de les parts, el pèrit té el deure i l'obligació de mostrar-se objectiu i el més independent possible.

El pèrit ha de dominar de forma clara l'informe que exposa, amb un to de veu adequat i ha de fer la sensació de tranquil·litat i serenitat. Si alguna pregunta no s'estén de forma clara, cal sol·licitar que es repeteixi o aclareixi.

També s'ha d'evitar abusar de tecnicismes i terminologia jurídica, cal que el pèrit sigui clar i didàctic en les seves argumentacions, respostes i explicacions.

Cal transmetre seguretat i contundència en la defensa en sala de la pericial, que és tant o més important que l'informe escrit.

Per a nosaltres va ser molt enriquidor a nivell professional i personal poder compartir una sessió amb tots les professionals que hi van assistir, i esperem que es pugui repetir en properes ocasions.

l'fiscal)

Fiscalitat de les criptomonedes

Llorenç Maristany

*Vicepresident d'AEDAF
Membre de la Comissió Fiscal
del CCJCC
Economista-Assessor fiscal
Maristany, Osés, S.L.P.*

La utilitat que persegueix aquest article és posar sobre la taula les qüestions principals relatives a la fiscalitat de les criptomonedes, i per qüestions principals entenem, tant els pronunciaments que tenim a data d'avui de la Direcció General de Tributs, com els punts més polèmics, que poden fer que les criptomonedes puguin trigar una mica més a implantar-se al nostre país.

Començarem aquest escrit amb un glossari, amb la finalitat d'introduir el lector en els termes als quals després ens referirem quan entrem a fons en la fiscalitat relacionada amb aquest fenomen.

A partir d'aquí, entrarem ja en matèria de fiscalitat i tractarem:

- Qüestions d'imposició directa a les criptomonedes.
- Qüestions d'imposició indirecta a les criptomonedes.
- Conclusions.

1. GLOSSARI

Les criptomonedes: si posem el terme criptomonedes a la xarxa, trobarem centenars (per no dir milers) de definicions d'aquest concepte. Sabem, però, la importància de l'ús d'uns o altres termes a l'hora d'incardinar un acte dintre dels diferents fets imposables que contenen el nostre sistema fiscal i, per això, volíem trobar una definició d'aquest concepte dintre d'aquest àmbit. Malauradament, el redactor d'aquest article no ha aconseguit trobar, en l'àmbit de la fiscalitat de l'Estat espanyol, una definició clara i estable del concepte criptomoneda (més enllà que, com veurem més endavant, sigui qualificada per la DGT com a mitjà de pagament), i, per aquest motiu, ha hagut d'anar a la normativa europea per tal de trobar una definició sobre la qual poder tenir un punt de partida.

D'aquesta manera, la Directiva 2018/843, de 30 maig del 2018, per la qual es modifica la Directiva 2015/849, relativa a la prevenció de la utilització del sistema financer per al blanqueig de capitals o el finançament del terrorisme i per la qual es modifiquen les Directives 2009/138/CE i 2013/36/UE, defineix les monedes virtuals com a "representació digital de valor no emesa ni garantida per un banc central ni per una autoritat pública, no necessàriament associada a una moneda establerta legalment, que no posseeix l'estatut jurídic de

moneda o diner, però que és acceptada per persones físiques o jurídiques com a mitjà de canvi i que pot transferir-se, emmagatzemar-se i negociar-se per mitjans electrònics”.

... però amb aquesta definició, ens és difícil situar el concepte de les criptomonedes en l'àmbit dels diferents fets imposables que componen el nostre sistema tributari. Per això, entenem que cal complementar-la amb les referències que citem a continuació:

Les resolucions de la Direcció General de Tributs V1028-15, de 30 de març del 2015, V1029-15, també de 30 de març del 2015, i V2846-15, d'1 d'octubre de 2015, per referència a la sentència del TJUE, de 12 de juny del 2014, assumpte C461/12 Grantor Advertising, estableix que les criptomonedes actuen com a mitjà de pagament i, més concretament, han d'incardinar-se dintre del concepte “altres efectes comercials”.

Per tant, doncs, tinguem en compte aquesta consideració com a “mitjà de pagament”, però tinguem en compte també que amb les criptomonedes no estem en cap cas davant d'una moneda / divisa de curs legal, ni tampoc de diner electrònic (perquè no s'expressa en les unitats de compte tradicional). Aquestes consideracions, com veurem més endavant, tindran efecte pel que fa a la tributació de les operacions amb aquest tipus d'element.

Exchanger: d'acord amb la definició que li dona la Direcció General de Tributs en la seva Resolució V2228-13, de 8 de juliol del 2013, l'exchanger és una persona o empresa que es dedica a la compravenda i intercanvi de “monedes virtuals” i que percep una comissió pels seus serveis. La seva forma de treballar és similar a la de les empreses que es dediquen al canvi de divises, amb la peculiaritat que les transaccions es duen a terme, generalment, per mitjans telemàtics.

2. IMPOSICIÓ DIRECTA DE LES CRIPTOMONEDES.

Ens referirem, a continuació, a les resolucions més significatives de la Direcció General de Tributs en matèria d'Impost sobre Societats i Impost sobre la Renda de les Persones Físiques.

Com no podia ser d'una altra manera, la DGT, en la ja citada resolució V2228/13, de 8 de juliol del 2013, estableix que “formaran part de la base imposable de l'IS, els ingressos meritats en cada període impositiu derivats dels serveis prestats (...) en concepte de comissió, tant a les operacions de compravenda de moneda virtual com a les operacions de recàrrega de targetes de crèdit virtuals.”

Traslladat aquest concepte a l'àmbit de l'IRPF, la resolució de V0808-18, de 22 de març, qualifica les operacions de compravenda de monedes virtuals efectuades fora de l'àmbit de l'activitat econòmica per contribuents de l'IRPF com a guanys o pèrdues patrimonials... i podem entendre, per tant, per aquesta mateixa resolució que quan es duen a terme dintre de l'àmbit de l'activitat econòmica s'han de considerar com a rendiments d'aquesta.

En un altre ordre de coses, un dels problemes que podem tenir en les operacions que es duen a terme amb criptomonedes és el temps d'espera de validació de l'operació i, per tant, en operacions que s'han dut a terme prop dels límits dels diferents períodes impositius (o períodes relacionats amb autoliquidacions concretes) es pot generar el dubte d'en quin període cal que es declarin. Sobre aquesta qüestió, la ja citada resolució V0808-18, de 22 de març del 2018, estableix que, “l'alteració patrimonial haurà d'entendre's produïda en el moment en què es procedeixi a l'entrega de monedes virtuals per part del contribuent en virtut de contracte

de compravenda, amb independència del moment en què es percebi el preu de la venda”.

Finalment, l'altra qüestió polèmica en matèria d'IRPF està en si els moviments que es duen a terme entre diferents monedes virtuals dona lloc a guanys o pèrdues patrimonials o si cal considerar les monedes virtuals com un tot i, per tant, les operacions que es duen a terme entre elles no han de tenir aquesta qualificació. Sobre aquesta qüestió es pronuncia la DGT en la resolució V1149-18, de 8 de maig, en la qual diu que com que “cada moneda virtual té el seu origen en un protocol informàtic específic, té diferent àmbit d'acceptació i diferent liquiditat, valor i denominació, les diferents monedes virtuals són béns diferents”. Per tant, doncs, l'operació que es duu a terme entre monedes virtuals diferents tindrà la consideració de permuta i comportarà el meritació d'un guany o una pèrdua patrimonial en els termes que estableix l'article 33 i ss. de la Llei 35/2006 de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques.

Per acabar, cal fer referència a l'impost sobre el patrimoni i, en particular, al contingut de la resolució de la DGT V2050-18, d'1 de febrer del 2018, en la qual ens ve a dir que les criptomonedes “hauran de declarar-se a l'impost sobre el patrimoni pel seu preu de mercat determinat a data de meritació (31/12 de cada any) d'acord amb el que estableixen els articles 24 i 29”. Sobre aquest particular, doncs, cap novetat.

3. IMPOSICIÓ INDIRECTA DE LES CRIPTOMONEDES.

La qüestió de la imposició indirecta en les criptomonedes té tractaments diferents en funció que el seu transmissor es faci en l'àmbit empresarial o professional, o bé en l'àmbit particular.

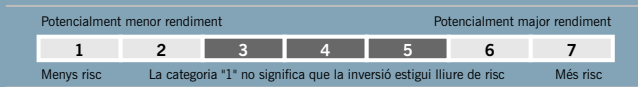
Pel que fa a les operacions que es duen a terme en l'àmbit empresarial o professional, les resolucions V1028-15 i V1029-15, ambdues del 30 de març del 2015, són clares. Les monedes virtuals actuen com a mitjà de pagament i, per les seves característiques pròpies, han d'entendre's dintre del concepte “altres efectes comercials” i, per tant, la seva transmissió ha de quedar subjecta i exempta de l'impost.

Ara bé, què succeeix en l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics documentats? L'impost en qüestió entra quan les operacions de transmissió de criptomonedes no les duen a terme empresaris o professionals en l'exercici de la seva activitat econòmica i, per tant, davant d'operacions no subjectes a l'IVA.

Pot gaudir una operació d'aquest tipus de l'exempció de l'article 45.I.B.4t del RLD 1/1993, de 24 de setembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats? El literal de l'article en qüestió ens diu que estaran exemptes d'aquest impost: “Les entregues de diner que constitueixin el preu de béns o es verifiquin en pagament dels serveis personals, de crèdits o indemnitzacions (...)”. Les consultes de la DGT ens parlen de mitjà de pagament (com qualsevol bé que entreguem a canvi d'un altre), però no qualifiquen la criptomoneda com a “diner”, amb la qual cosa entenem que, amb la informació que tenim a data d'avui (és a dir, excepte que hi hagi consultes de la DGT que acabin dient el contrari), hem de concloure que l'entrega de criptomonedes no podrà gaudir de l'exempció a la qual acabem de fer referència.

4. CONCLUSIONS.

La fiscalitat de les criptomonedes, doncs, a priori, no presenta cap sorpresa sobre el que comporta a la tributació d'un element que, cada cop més, sense ser-ho (si més no per la normativa fiscal de l'Estat espanyol), acaba assemblant-se a la tributació de la transmissió de divises. El problema, però, el tenim en l'ITPAJD. La tributació pel que fa a aquest impost no està del tot clara. Tenim episodis poc clars d'altres operacions que hom podria considerar similars a aquesta (transmissió d'or), que, al final, varen acabar per tenir un resultat diferent al que s'esperava. Estiguem expectants a allò que diguin la DGT i els tribunals sobre aquest assumpte, o bé, esperem algun canvi de legislació que permeti evitar la possible conflictivitat tributària, en aquest àmbit.

L'indicador de risc està calculat en base a dades històriques mitjançant l'indicador SRRI (Synthetic Risk Reward Indicator), que té una escala entre 1 i 7 i varia del 3 al 5. Aquesta dada pot no constituir una indicació fiable del futur perfil de risc del Pla. Adquireix aquesta categoria fonamentalment pel risc de tipus d'interès, així com pel de mercat i el de divisa.

PLANS DE PENSIONS - Alerta sobre la liquiditat

🔒 El valor dels drets de mobilització de les prestacions i dels supòsits excepcionals de liquiditat depèn del valor de mercat dels actius del fons de pensions i pot provocar pèrdues rellevants.

PLANS DE PENSIONS I PLA DE PREVISIÓ ASSEGURAT - Alerta sobre la liquiditat

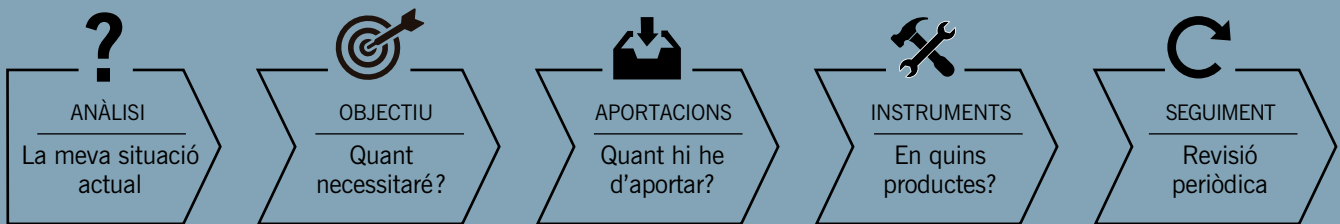
🔒 El cobrament de la prestació o l'exercici del dret de rescat només és possible en cas d'esdevenir alguna de les contingències o supòsits excepcionals de liquiditat regulats en la normativa de plans i fons de pensions.

Plans de Pensions i Pla de Previsió Assegurat de Caixa d'Enginyers

Volem crear amb tu el pla personal d'estalvi per a la teva jubilació.

Amb el nostre Model de Previsió t'ajudarem a planificar el teu estalvi a llarg termini i, junts, l'actualitzarem periòdicament per tal que aconseguis els teus objectius de jubilació.

T'esperem a la nostra **oficina de Barcelona al carrer Camèlies 42**, telèfon **93 219 42 02**, de dilluns a divendres de 8.30 a 19.00 h.

També pots trucar a **BancaTELEFÒNICA**, al **902 300 321** (+34 93 310 26 26), de dilluns a divendres de 8.00 a 21.00 h; serà un plaer atendre't.

Tots els Plans de Pensions Individuals de Caixa d'Enginyers tenen com a Entitat Gestora: Caixa Enginyers Vida, SAU; com a entitat dipositària i entitat promotora: Caixa d'Enginyers, SCC. Els Fons de Pensions estan auditats per Deloitte, SL -excepte el Caixa d'Enginyers 15, Fons de Pensions auditat per Auren Auditors SL-. Pots consultar el document de Dades Fonamentals per al Participi a bit.ly/PlansPensionsCE o a qualsevol oficina de Caixa d'Enginyers. Les rendibilitats passades no impliquen rendibilitats futures.

Caixa Enginyers Pla de Previsió Assegurat és una assegurança de vida-estalvi contractat amb Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances SAU, i amb la intermediació de Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU, inscrits en el registre de mediadors de la DGSFP amb el codi 0V0052. Pots consultar les companyies amb les que Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, té contracte d'agència a bit.ly/CaixaEnginyersAssegurances.

Consulta les alertes de liquiditat i els indicadors de risc de cadascun dels nostres plans a bit.ly/PlansPensionsCE.

Software global, solució local.

Som els teus socis tecnològics per afrontar els reptes del futur.

Oferim solucions per a firmes d'auditoria i administració concursal per a que puguin enfrontar-se amb èxit als exigents requisits de la professió.

El nostre compromís és seguir aportant valor a la teva empresa i als teus clients. Sigui quina sigui la complexitat i la grandària de l'encàrrec, les nostres solucions et permetran assegurar la qualitat del producte final optimitzant els teus recursos.

www.asdaudit.com

Els nostres productes

- ASDD** Auditor
- ASDD** Circularización Web
- ASDD** Control Calidad Cloud
- ASDD** Concursal

Altres serveis

- ASDD** Formació
- ASDD** Serviaudit

- Adaptat a NIAs, NICC i en base a riscos
- Totalment personalitzable
- Màxim anàlisi de dades - Data Minig
- Circularització On-line
- Support i actualitzacions permanents
- Flexible per qualsevol tipus de firma

Estem treballant per poder oferir un servei complet d'informació per minimitzar els riscos i aportar valor a tots els processos.

El futur ja està aquí.

ASDD Big Data Community

More information, less risk, get involved.

ASDD Auditing
Software
Distributor

Tuset 23 - 25 Àtico 8
Barcelona - Spain
+ 34 93 764 87 07
info@asdaudit.com

ESPAÑA - PORTUGAL - BRASIL - AMÉRICA LLATINA